Pecyn Dogfen Cyhoeddus

Cyngor
sir ddinbych
denbighshire
County Council

At: Aelodau'r Cabinet

Dyddiad: 17 Ionawr 2024

Rhif Union: 01824712568

ebost: democrataidd@sirddinbych.gov.uk

Annwyl Gynghorydd

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **CABINET, DYDD MAWRTH, 23 IONAWR 2024** am **10.00 am** yn **SIAMBR Y CYNGOR, NEUADD Y SIR, RHUTHUN A THRWY GYNHADLEDD FIDEO**.

Yn gywir iawn

G Williams
Swyddog Monitro

AGENDA

RHAN 1 – GWAHODDIR Y WASG A'R CYHOEDD I FOD YN BRESENNOL YN Y RHAN HON O'R CYFARFOD

1 YMDDIHEURIADAU

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Yr Aelodau i ddatgan unrhyw gysylltiad personol neu gysylltiad sy'n rhagfarnu ag unrhyw fater a nodwyd i'w ystyried yn y cyfarfod hwn.

3 MATERION BRYS

Hysbysiad o eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel materion brys yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972.

4 COFNODION (Tudalennau 7 - 18)

Derbyn cofnodion cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 19 Rhagfyr 2023 (copi ynghlwm).

5 CANLYNIAD ADOLYGIAD Y PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU O BENDERFYNIAD Y CABINET YN YMWNEUD Â'R CYNNIG AM ARBEDION I'R GWASANAETH LLYFRGELLOEDD/SIOPAU UN ALWAD (Tudalennau 19 - 28)

Ystyried canlyniad yr adolygiad o'r penderfyniad a wnaed gan y Cabinet ar 19 Rhagfyr 2023 yn ymwneud â'r cynnig am arbedion i'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd/Siopau Un Alwad a oedd wedi'i alw i mewn a'i ystyried gan y Pwyllgor Craffu Cymunedau ar 11 Ionawr 2024.

6 CYLLIDEB Y CYNGOR 2024/25 (Tudalennau 29 - 56)

Ystyried adroddiad gan y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol (copi ynghlwm) yn nodi goblygiadau Setliad Drafft Llywodraeth Leol 2024/25 a chynigion i osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2024/25.

7 YMGYNGHORIAD LLYWODRAETH CYMRU AR "DRETH GYNGOR DECACH" (Tudalennau 57 - 76)

Ystyried adroddiad gan y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol (copi ynghlwm) yn ceisio cymeradwyaeth y Cabinet ar gyfer yr ymateb arfaethedig i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar "Dreth Gyngor Decach".

8 ADRODDIAD CYLLID (Tudalennau 77 - 92)

Ystyried adroddiad gan y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol (copi ynghlwm), ynglŷn â'r sefyllfa ariannol ddiweddaraf a'r cynnydd a wnaed o ran y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb.

9 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL Y CABINET (Tudalennau 93 - 98)

Derbyn Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet sydd ynghlwm a nodi'r cynnwys.

RHAN 2 – EITEMAU CYFRINACHOL

GWAHARDD Y WASG A'R CYHOEDD

Argymhellir, yn unol ag Adran 100A (4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, bod y Wasg a'r Cyhoedd yn cael eu gwahardd o'r cyfarfod tra bydd yr eitem fusnes ganlynol yn cael ei thrafod oherwydd ei bod yn debygol y byddai gwybodaeth eithriedig yn cael ei datgelu fel y'i diffinnir ym mharagraff 12 a 14, Rhan 4, Atodlen 12A y Ddeddf.

10 GWAREDU FFERM PERONNE, FFORDD COPPY, DINBYCH (Tudalennau 99 - 124)

Ystyried adroddiad cyfrinachol gan y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol (copi ynghlwm) yn ceisio cymeradwyaeth y Cabinet i ddatgan nad oes angen Fferm Peronne ar y Cyngor bellach a chymeradwyo ei gwaredu.

MEMBERSHIP

Y Cynghorwyr

Gwyneth Ellis
Gill German
Elen Heaton
Julie Matthews
Jason McLellan
Barry Mellor
Win Mullen-James
Rhys Thomas
Emrys Wynne

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a'r Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000

Cod Ymddygiad Aelodau

DATGELU A CHOFRESTRU BUDDIANNAU

Rwyf i,
(enw)

*Aelod /Aelod cyfetholedig o
*(*dileuer un)*

Cyngor Sir Ddinbych

YN CADARNHAU fy mod wedi datgan buddiant ***personol / personol a sy'n rhagfarnu** nas datgelwyd eisoes yn ôl darpariaeth Rhan III cod ymddygiad y Cyngor Sir i Aelodau am y canlynol:-
*(*dileuer un)*

Dyddiad Datgelu:

Pwyllgor (nodwch):

Agenda eitem

Pwnc:

Natur y Buddiant:

*(Gweler y nodyn isod)**

Llofnod

Dyddiad

Noder: Rhowch ddigon o fanylion os gwelwch yn dda, e.e. 'Fi yw perchennog y tir sy'n gyfagos i'r cais ar gyfer caniatâd cynllunio a wnaed gan Mr Jones', neu 'Mae fy ngŵr / ngwraig yn un o weithwyr y cwmni sydd wedi gwneud cais am gymorth ariannol'.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

CABINET

Cofnodion cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd yn Siambr y Cyngor, Neuadd y Sir, Rhuthun a thrwy gynhadledd fideo ddydd Mawrth, 19 Rhagfyr 2023 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Jason McLellan, Arweinydd ac Aelod Arweiniol Twf Economaidd a Threchu Amddifadedd; Gill German, Dirprwy Arweinydd ac Aelod Arweiniol Addysg, Plant a Theuluoedd; Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol; Elen Heaton, Aelod Arweiniol Iechyd a Gofal Cymdeithasol; Julie Matthews, Aelod Arweiniol Polisi, Cydraddoldeb a Strategaeth Gorfforaethol; Barry Mellor, Aelod Arweiniol yr Amgylchedd a Chludiant; Win Mullen-James, Aelod Arweiniol Datblygu Lleol a Chynllunio; Rhys Thomas, Aelod Arweiniol Tai a Chymunedau; ac Emrys Wynne, Aelod Arweiniol y Gymraeg, Diwylliant a Threftadaeth

Arsylwyr: Y Cynghorwyr Ann Davies, Chris Evans, Bobby Feeley, Karen Edwards, Pauline Edwards, James Elson, Huw Hilditch-Roberts, Hugh Irving, Alan James, Brian Jones, Delyth Jones, Terry Mendies, Merfyn Parry, Arwel Roberts, Gareth Sandilands, Peter Scott, David Williams, a Huw Williams

HEFYD YN BRESENNOL

Y Prif Weithredwr (GB); Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Gwasanaethau Cymdeithasol ac Addysg (NS); Llywodraethu a Busnes/Swyddog Monitro (GW), a’r Amgylchedd a’r Economi (TW); Penaethiaid Gwasanaeth: Cyllid ac Archwilio (ET), Gwasanaeth Tai a Chymunedau (LG), Gwasanaeth Digartrefedd a Gofal Cymdeithasol i Oedolion (AL), Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol (PJ) a’r Gwasanaethau Cymorth Corfforaethol: Pobl (CR); Swyddog Arweiniol – Tai Cymunedol (GD); Rheolwr Gwasanaeth – Cymorth Busnes a Chymunedau (NJ); Rheolwr Gweithrediadau Eiddo – Gwasanaeth Tai a Chymunedau (MC); Rheolwr Gwastraff ac Ailgylchu (SL); Rheolwr Caffael Cydweithredol a Fframwaith (KB), a Gweinyddwyr Pwyllgorau (KEJ a RTJ [Gweddarlledu])

1 YMDDIHEURIADAU

Ni chafwyd unrhyw ymddiheuriadau.

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Ni chafodd unrhyw gysylltiad ei ddatgan.

3 MATERION BRYS

Ni chodwyd unrhyw faterion brys.

4 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 21 Tachwedd 2023 i’w cymeradwyo.

***PENDERFYNWYD** derbyn cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 21 Tachwedd 2023 a chadarnhau eu bod yn gywir.*

5 CYNNIG ARBEDION LLYFRGELL/SIOP UN ALWAD

Cyflwynodd y Cynghorydd Emrys Wynne yr adroddiad a oedd yn amlinellu sut y gellid cyflawni arbedion trwy leihau Gwasanaethau Llyfrgelloedd/Siopau Un Alwad.

Roedd y cynnig wedi'i gyflwyno oherwydd yr heriau ariannol digynsail a oedd yn wynebu'r Cyngor a'r gofyniad i bob gwasanaeth ddarparu arbedion sylweddol. Roedd yr adroddiad yn egluro'r arbedion posibl o'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd/Siopau Un Alwad; effaith bosibl yr arbedion; ystyriaethau penodol i'r Cabinet a'r Tîm Gweithredol Corfforaethol i lywio trafodaethau'r dyfodol, ac roedd yn argymell bod y Cabinet yn cymeradwyo'r cynnig i leihau oriau agor Llyfrgelloedd/Siopau Un Alwad o tua 40%, ynghyd ag arbedion cysylltiedig mewn meysydd gwasanaeth eraill, er mwyn cyflawni arbediad disgwyliedig o £360,000.

Roedd y Cynghorydd Wynne yn glir nad oedd yn gyfforddus â'r cynnig, ond o ystyried y cyd-destun ariannol, roedd angen gwneud llawer o benderfyniadau anodd ac eglurodd y rhesymeg sy'n sail i'r dewis i leihau oriau agor ar draws pob llyfrgell yn hytrach na chau llyfrgelloedd unigol yn llwyr fel ffordd fwy teg o gyflawni arbedion. Roedd newidiadau wedi'u gwneud i'r cynnig gwreiddiol i ymateb i adborth o'r ymgynghoriad. Roedd y cynnig presennol yn seiliedig ar leihau oriau agor o 40% yn hytrach na 50% gan arwain at agor llyfrgelloedd am 30 awr ychwanegol yr wythnos yn gyffredinol a oedd yn darparu tua £90,000 yn llai o arbedion ond a oedd hefyd yn galluogi grwpiau defnyddwyr trydydd parti i ddefnyddio adeiladau'r llyfrgell y tu allan i oriau agor arferol llyfrgelloedd. Roedd y Cynghorydd Wynne o'r farn fod y cynnig presennol yn fwy cytbwys ac yn well i ddefnyddwyr y llyfrgell a staff na'r cynnig blaenorol. Roedd y cynnig yn diogelu llyfrgelloedd i'r graddau yr oedd hynny'n bosibl ar hyn o bryd, a byddai'n sicrhau nad oedd rhaid i unrhyw lyfrgell gau. Gyda thristwch mawr, argymhellodd y Cynghorydd Wynne y cynnig, ond roedd yn credu mai hwn oedd y trefniant gorau posibl i lyfrgelloedd yn y sefyllfa ariannol bresennol.

Eglurodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol: yr Amgylchedd a'r Economi y broses a arweiniodd at y cynnig presennol fel rhan o'r broses ehangach o osod y gyllideb er mwyn sicrhau bod y Cyngor yn gosod cyllideb gytbwys, gyda'r cynnig yn newid dros amser i ymateb i adborth o'r ymgynghoriad. Ystyriwyd bod y cynnig yn gymesur a realistig o ystyried y sefyllfa ariannol a lefel yr arbedion gofynnol. Dywedodd y Pennaeth Tai a Chymunedau fod y toriad arfaethedig i'r gyllideb tua 21% o gyllideb y gwasanaeth ac roedd yn cynnwys lleihau oriau agor llyfrgelloedd a rhai arbedion cysylltiedig mewn rhannau eraill o'r gwasanaeth hefyd, yr oeddent yr un mor werthfawr. Tynnodd sylw at Atodiad 2 a oedd yn egluro'r model gwasanaeth 40% arfaethedig a oedd wedi'i ddatblygu trwy ymgynghori ag undebau a staff. Pe bai'r Cabinet yn cymeradwyo'r cynnig, byddai ymgynghoriad staff ffurfiol a allai arwain at fân adolygiadau gweithredol, ond y model hwn yn fras fyddai'r un a fyddai'n cael ei weithredu.

Diolchodd y Cabinet i'r Aelod Arweiniol am ei waith wrth gyflwyno cynnig mor anodd ond cytbwys gan roi ystyriaeth i'r holl ffactorau. Mynegodd y Cynghorydd Julie

Matthews ei rhwystredigaeth dros y toriadau sydd wedi cael eu gwneud gan Lywodraeth y DU dros yr 13 mlynedd diwethaf ac effaith gronnus y cynni ar arian Llywodraeth Leol sydd wedi arwain at y sefyllfa ariannol enbyd bresennol. Er nad oedd neb o blaid toriadau i'r gwasanaeth llyfrgelloedd, derbyniwyd y byddai angen i bob gwasanaeth wneud arbedion er mwyn darparu cyllideb gytbwys, o ystyried y sefyllfa ariannol enbyd, ac yn y cyd-destun hwnnw, roedd y Cabinet yn ystyried bod y cynnig yn deg a chymesur. Fodd bynnag, roedd y Cabinet yn awyddus i osgoi unrhyw doriadau pellach i'r gwasanaeth llyfrgelloedd wrth symud ymlaen a lliniaru'r effaith. Gofynnwyd am sicrwydd yn hynny o beth a cheisiadau am adolygiad o'r model arfaethedig er mwyn sicrhau cydraddoldeb o ran gostyngiadau i oriau agor llyfrgelloedd ar draws y sir (gan ystyried cyfraniadau Cynghorau Dinas/Tref); gwaith pellach sy'n cynnwys yr holl fudd-ddeiliaid yn cydweithio i edrych ar fodelau amgen o ddarparu gwasanaethau llyfrgell a thwf yn y dyfodol a sicrhau bod canolbwyntiau/mannau diogel a chynnes yn cael eu darparu ym mhob tref/cymuned wrth symud ymlaen, i bobl eu defnyddio. Amlygwyd yr ymgysylltu cadarnhaol a'r adborth gwerthfawr o'r broses ymgynghori ynghyd â sut yr oedd yr adborth hwnnw wedi newid y cynnig gwreiddiol a chwestiynau pellach yn hynny o beth.

Ymatebodd yr Aelod Arweiniol a'r swyddogion i'r materion a godwyd fel a ganlyn –

- cytunwyd i adolygu oriau agor llyfrgelloedd er mwyn sicrhau bod y gostyngiadau'n gytbwys a theg ar draws pob llyfrgell a bod ystyriaeth deg yn cael ei rhoi i gyfraniadau ariannol Cynghorau Dinas/Tref
- byddai rhagor o waith yn cael ei wneud gyda budd-ddeiliaid â diddordeb gan gynnwys staff, grwpiau cymunedol a Chynghorau Dinas/Tref/Cymuned er mwyn ystyried modelau amgen ar gyfer darparu gwasanaethau llyfrgell gyda'r bwriad o'u diogelu ar gyfer y dyfodol a thyfu'r ddarpariaeth honno, lliniaru toriadau a cheisio ffynonellau incwm eraill
- roedd y dewis i leihau oriau agor dros gau llyfrgelloedd yn golygu y byddai'n haws ailgyflwyno'r oriau agor blaenorol neu ehangu darpariaeth yn y dyfodol pe bai'r sefyllfa ariannol yn gwella neu pe bai cyllid amgen ar gael, ac roedd pob llyfrgell yn hyfyw o bosibl i'w defnyddio gan y gymuned y tu allan i'r oriau agor
- byddai llawer o waith yn cael ei wneud i ddiogelu'r gwasanaeth llyfrgell rhag toriadau yn y gyllideb yn y dyfodol, a fyddai'n bendant yn ddewis olaf, ac ni ragwelwyd hyn ar hyn o bryd
- eglurwyd cynlluniau i'r gymuned ddefnyddio adeiladau llyfrgell y tu allan i oriau agor llyfrgelloedd gyda model mwy masnachol yn cael ei ddatblygu i hwyluso'r ddarpariaeth honno a diwygiadau i oriau agor yn dilyn adborth o'r ymgynghoriad, gyda llai o achosion o agor am ran o'r diwrnod, ac addasiadau i ddiwrnodau agor
- amlygwyd defnyddio llyfrgelloedd fel canolfannau clyd/mannau diogel a'r nod o ddiogelu ac ehangu'r ddarpariaeth honno yn y gymuned wrth ystyried y model newydd; roedd y Tîm Gwydnwch Cymunedol wedi bod yn cyfeirio cyllid i'r trydydd sector er mwyn darparu canolfannau clyd/bwyd ar draws y sir a chytunwyd y dylid cynnal ymarfer mapio ar draws y sir â'r bwriad o gynyddu'r ddarpariaeth honno.

Agorodd yr Arweinydd y drafodaeth i rai nad oeddent yn aelodau'r Cabinet, a chymerwyd cyfle i fynegi eu barn a gofyn cwestiynau am y cynigion.

Roedd prif feysydd y drafodaeth yn canolbwyntio ar y canlynol –

- Eglurodd y Cynghorydd Peter Scott sefyllfa Cyngor Dinas Llanelwy, o ystyried eu bod yn cyfrannu'n ariannol i'r gwasanaeth llyfrgell yn Llanelwy ond byddai eu horiau agor yn lleihau o hyd. Roedd Cyngor Tref Rhuddlan mewn sefyllfa debyg. Roedd swyddogion yn gwerthfawrogi'r dull partneriaeth gyda'r ddau Gyngor. Roedd y model arfaethedig yn nodi'r oriau agor ar gyfer llyfrgelloedd unigol ac roedd wedi rhoi ystyriaeth i'r cyfraniadau ariannol ar gyfer llyfrgelloedd Llanelwy a Rhuddlan. Pe bai'r cyfraniad yn cael ei dynnu'n ôl, byddai angen lleihau'r oriau ymhellach. Mynegodd y Cynghorydd Arwel Roberts farn Cyngor Tref Rhuddlan a'u siom am y gostyngiadau arfaethedig ond roedd yn gobeithio y byddai cyfraniadau ariannol yn parhau o ystyried pwysigrwydd y gwasanaeth. Roedd swyddogion yn croesawu trafodaethau pellach gyda'r ddau Gyngor am y ffordd ymlaen.
- Roedd y Cynghorydd Bobby Feeley yn erbyn y cynnig, ac amlygodd bwysigrwydd y gwasanaeth fel a amlinellwyd yn yr adroddiad, ynghyd â'r staff gwerthfawr a ffyddlon, a'r gwrthwynebiad llethol i'r toriadau a ddangoswyd yn yr ymgynghoriad, ac roedd yn teimlo bod gostyngiad o 21% mewn gwasanaeth mor fach yn annheg ac anghymesur. Ymatebodd y swyddogion i'r pwyntiau hynny a phwyntiau eraill a godwyd fel a ganlyn –
    - nid oedd gwerth y gwasanaeth yn cael ei amau, ac nid oedd y cynnig wedi'i gyflwyno'n llawen nac ysgafn, ond yn hytrach i ymateb i'r sefyllfa ariannol enbyd
    - nid oedd y gwasanaeth llyfrgell wedi'i dargedu; roedd gofyn i bob gwasanaeth ganfod arbedion sylweddol a byddai angen gwneud penderfyniadau anodd eraill yn y dyfodol
    - roedd yr adroddiad yn egluro'r uchafswm costau diswyddo ond nes i benderfyniad gael ei wneud, ni ellid dechrau trafodaethau ffurfiol gyda staff a gallai'r costau ddod i ddim, yn dibynnu a ellid adleoli pob aelod o staff a oedd mewn perygl
    - roedd yr effaith ar wasanaethau eraill wedi'i drafod gyda'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth ac mae'n bosibl y bydd angen ffyrdd mwy creadigol o gael mynediad at wasanaethau y tu allan i oriau'r llyfrgell, a byddai hyn yn cael ei drafod ymhellach pan fyddai penderfyniad wedi'i wneud
    - byddai gan y gwasanaeth llyfrgell rôl ganolog i'w chwarae o hyd o ran cydlyniant cymunedol a darparu mannau diogel a chanolbwyntiau cymunedol ond mae'n bosibl y bydd angen i rai o'r rhain gael eu gwneud mewn ffordd wahanol wrth symud ymlaen
    - eglurwyd y broses gwneud penderfyniadau, gyda'r gwasanaeth llyfrgelloedd yn swyddogaeth weithredol sy'n gyfrifoldeb i'r Cabinet; roedd swyddogion wedi gofyn i'r eitem gael ei hystyried mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Craffu ond roedd y cais wedi'i wrthod
- Cyfeiriodd y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts at yr Asesiad o Effaith ar Les, ac nad oedd unrhyw effaith gadarnhaol ar nodau Lles, ac effaith ar ddefnydd o ganol y dref, incwm cysylltiedig a diswyddo tebygol. Ni ellid darparu unrhyw enghreifftiau o adfer gwasanaethau unwaith iddynt gael eu torri. Dangosodd yr ymgynghoriad wrthwynebiad llethol i'r cynnig, a fyddai'n cael effaith go iawn ar breswylwyr ar draws y sir. Gyda hynny mewn cof, ac o ystyried mai costau staffio oedd yr arbediad mwyaf, gofynnodd i'r Cabinet ystyried canlyniad y cynllun diswyddiad gwirfoddol i staff ym mis Ionawr, cyn gwneud penderfyniad

am y cynnig. Cydnabu'r Arweinydd beth oedd gwerth y gwasanaeth, ac roedd y Cabinet wedi cydnabod hynny, ond roedd angen arbedion er mwyn gosod cyllideb gytbwys. Gwnaeth y Pennaeth Cyllid ac Archwilio atgoffa'r Cabinet am y pwysau cyllidebol enfawr sy'n wynebu'r Awdurdod, a'r angen i wneud penderfyniadau amserol er mwyn gosod y gyllideb ym mis Ionawr. Ychwanegodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis na fyddai'r arbedion a wneir o'r cynllun diswyddiad gwirfoddol yn gwneud gwahaniaeth digonol a byddai angen gwneud penderfyniad am y cynigion ar gyfer y gwasanaeth llyfrgelloedd fel rhan o'r broses ehangach o sicrhau bod cyllideb gytbwys yn cael ei gosod

- Eglurodd y Cynghorydd Pauline Edwards pam na allai gefnogi'r cynnig, gan amlygu'r sefyllfa drychinebus o golli staff gwerthfawr a'r effaith ar breswylwyr, yn enwedig o ran canolfannau clyd/mannau diogel, y dylid rhoi sylw iddi o flaen llaw. Ymatebodd swyddogion i gwestiynau a godwyd gan y Cynghorydd Edwards am yr amserlen ar gyfer y cynnig; talodd deyrnged i'r staff medrus a phrofiadol a chafwyd trafodaethau pellach am fodelau darparu er mwyn lleihau'r effaith ar staff, gyda dewis i adleoli mewn rhan arall o'r Cyngor; a darparodd sicrwydd y byddai trafodaethau'n parhau trwy gydol y broses wrth symud ymlaen o ran modelau amgen ar gyfer canolfannau clyd/mannau diogel
- Roedd y Cynghorydd Ann Davies o'r farn y byddai effaith y toriadau i wasanaethau llyfrgelloedd yn achosi pwysau mewn meysydd gwasanaeth eraill a chwestiynodd ddyletswydd gyfreithiol y Cyngor. Cyfeiriodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol: Llywodraethu a Busnes at y ddeddfwriaeth berthnasol gan ddweud, er bod dyletswydd i ddarparu gwasanaeth llyfrgelloedd effeithlon, Awdurdodau Lleol fyddai'n ystyried sut i ddarparu'r gwasanaeth hwnnw yng ngoleuni'r adnoddau a oedd ar gael iddynt
- Roedd y Cynghorydd Hugh Irving yn cefnogi barn y Cynghorydd Bobby Feeley a'r Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts, ac roedd yn teimlo y dylid gwneud rhagor o waith ar y cynnig cyn i benderfyniad terfynol gael ei wneud; amlygodd yr effaith ar nifer yr ymwelwyr â'r dref hefyd. Ailadroddodd yr Arweinydd yr angen i wneud penderfyniadau mewn modd amserol er mwyn sicrhau cyllideb gytbwys. Cadarnhaodd Swyddogion fod llyfrgelloedd yn cael effaith economaidd gadarnhaol ar ganol trefi, a dyna pam yr oedd modelau amgen yn cael eu harchwilio i ddefnyddio adeiladau llyfrgell y tu allan i oriau agor llyfrgelloedd.

Diolchodd y Cynghorydd Emrys Wynne i bawb a oedd wedi cyfrannu at y drafodaeth ac a oedd wedi cymryd sylw o'r materion a godwyd, â'r bwriad o weithio gyda swyddogion a'u cynnwys yn y cynigion i liniaru effeithiau. Ailadroddodd fod y penderfyniad yn un anodd i'w wneud ond rhoddodd sicrwydd y byddai'n gweithio gyda swyddogion i adfer gwasanaethau llyfrgelloedd a chynyddu oriau agor pan fyddai'r sefyllfa ariannol yn gwella.

PENDERFYNWYD *bod y Cabinet yn –*

(a) *nodi'r adroddiad ac yn cymeradwyo'r cynnig i leihau oriau agor Llyfrgelloedd/Siopau Un Alwad o oddeutu 40%, ynghyd ag arbedion cysylltiedig mewn rhannau eraill o'r gwasanaeth, i roi arbediad disgwyliedig o £360,000, a*

(b) *cadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les (Atodiad 1 yr adroddiad) fel rhan o'i ystyriaethau.*

6 GOSOD RHENT TAI A CHYLLIDEBAU CYFALAF A REFENIW TAI 2024/25

Cyflwynodd y Cynghorydd Rhys Thomas yr adroddiad a oedd yn gofyn am gymeradwyaeth y Cabinet ar gyfer y cynnydd rhent blynyddol ar gyfer Tai Sir Ddinbych, Cyllidebau Cyfalaf a Refeniw'r Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer 2024/25 a Chynllun Busnes y Stoc Dai.

Roedd yr adroddiad yn cynnwys y sefyllfa derfynol ddiweddaraf a ragwelwyd ar gyfer y Cyfrif Refeniw Tai a'r gyllideb arfaethedig ar gyfer 2024/25 a oedd wedi'i chyfrifo i alluogi darparu gwasanaethau refeniw, y rhaglen buddsoddi cyfalaf ac i ddatblygu'r rhaglen adeiladu newydd. O ran y cynnydd rhent blynyddol, roedd Llywodraeth Cymru wedi gosod uchafswm cynnydd rhent o 6.7% a chynigiwyd cynyddu rhenti wythnosol o hynny oherwydd y pwysau ar y Cyfrif Refeniw Tai i fuddsoddi mewn cartrefi er mwyn cyflawni Safon Ansawdd Tai Cymru a cheisio cyrraedd targed y Cynllun Corfforaethol ar gyfer cartrefi newydd.

Dywedodd y Cynghorydd Thomas fod 72% o denantiaid y Cyngor wedi cael cefnogaeth gyda'u taliadau rhent; byddai'r Cyngor yn cefnogi'r 28% arall o denantiaid pe baent mewn anhawster ariannol; cytunodd 85% o ymatebion i'r arolwg tenantiaid fod eu rhenti'n cynnig gwerth am arian ac ni wnaeth y Cyngor na Llywodraeth Cymru droi tenantiaid allan oherwydd caledi ariannol. Roedd y Pwyllgor Craffu Cymunedau wedi rhoi ystyriaeth i'r adroddiad a chymeradwyo'r cynnwys.

Eglurodd Pennaeth Tai a Chymunedau fod oedran y stoc tai presennol yn golygu bod angen buddsoddi'n gyson ynddo a bod bodloni Safonau Ansawdd Tai Cymru newydd yn creu pwysau ychwanegol. Roedd pwysau i ariannu rhaglenni adeiladu newydd hefyd gyda chyfnodau heriol o'n blaenau. Cynigiwyd cynyddu rhent i'r uchafswm a osodwyd ond roedd ffydd bod y rhent yn fforddiadwy i denantiaid. Rhoddodd y Swyddog Arweiniol – Tai Cymunedol drosolwg o'r asesiad fforddiadwyedd ac eglurodd sut oedd y rhent wedi'i gyfrifo gan ddefnyddio model rhent byw Sefydliad Joseph Rowntree sy'n seiliedig ar y 30% o incymau isaf Sir Ddinbych, gyda rhenti nad ydynt yn uwch na 28% o incwm wythnosol yr enillion hynny. Roedd y gwaith hwnnw wedi dangos bod rhenti'n fforddiadwy, a byddai'r holl incwm o renti yn cael ei ail-fuddsoddi yn y stoc tai.

Soniodd y Cynghorydd Huw Williams, Cadeirydd y Pwyllgor Craffu Cymunedau am drafodaethau'r Pwyllgor Craffu yn dilyn ystyried yr adroddiad ar 7 Rhagfyr 2023. Talodd y Cynghorydd Williams deyrnged i waith y Tîm Tai Cymunedol gan ddiolch iddynt am eu holl waith caled a'u cyflawniadau, a dywedodd fod yr adborth o'r Pwyllgor Craffu wedi bod yn hynod o gadarnhaol a bod argymhelliad yr adroddiad wedi'i gymeradwyo. Roedd un maes pryder yn ymwneud â gwres ffynhonnell aer a'r angen i edrych ar wresogi eilaidd i sicrhau nad oedd tenantiaid heb wres am unrhyw gyfnod. Cadarnhaodd Pennaeth Tai a Chymunedau fod y mater yn cael ystyriaeth bellach a bod asesiadau risg yn cael eu cynnal. Diolchodd yr Arweinydd i'r Cynghorydd Williams am ei adborth ar ôl y Pwyllgor Craffu a chroesawodd fwy o'r dull hwnnw wrth symud ymlaen.

Roedd prif feysydd y drafodaeth yn canolbwyntio ar y canlynol –

- Eglurwyd bod y Cyfrif Refeniw Tai wedi'i glustnodi a'i fod i gyd ar wahân i gyllideb y Cyngor a'r broses o osod y gyllideb
- rhoddodd Aelodau longyfarchiadau i'r Tîm Tai Cymunedol am y cyflawniadau o ran tai cymdeithasol, o ran gwella darpariaeth bresennol a chreu tai cymdeithasol newydd, er budd tenantiaid a phreswylwyr y sir
- eglurodd swyddogion y gwelliant i'r stoc tai Cyngor presennol trwy'r rhaglen ôl-osod gyda chyllid grant yn cael ei ddarparu i gyflawni gwelliannau fel paneli solar, toeau newydd ac inswleiddio waliau allanol ynghyd â gwelliannau a gynlluniwyd sy'n codi o Safon Ansawdd Tai Cymru newydd o ran 'gwres fforddiadwy' a gwelliannau ynni trwy bympiau gwres yr awyr, paneli solar ac inswleiddio waliau allanol a oedd yn creu pwysau cyllideb newydd wrth symud ymlaen
- cyfeiriwyd at yr ymrwymiad yn y Cynllun Corfforaethol i greu 170 o gartrefi ychwanegol a soniodd swyddogion am nifer o ddatblygiadau sydd bron â'u cwblhau yn y Rhyl, Prestatyn a Dinbych ac roedd gwaith yn mynd rhagddo i brynu hen eiddo'r Cyngor yn ôl hefyd a dod â nhw'n ôl i fyny i'r safon
- roedd tai yn flaenoriaeth gorfforaethol, a chydnabuwyd nad oedd y galw cyffredinol am dai yn cael ei ateb ac roedd llawer o waith yn mynd rhagddo i ddiwallu'r angen hwnnw yn y ffordd orau a mynd i'r afael â digartrefedd yn y sir. Roedd mater Tai Amlfeddiannaeth yn dal i gael sylw trwy bolisïau cynllunio a thimau gorfodi o ran caniatâd cynllunio ac roedd yn cael ystyriaeth fel rhan o'r Cynllun Datblygu Lleol hefyd. Deiliadaeth gymysg o dai rhent cymdeithasol a thai sector preifat oedd sylfaen cymuned ffyniannus.

Roedd yr Arweinydd yn croesawu'r adborth cadarnhaol gan Aelodau am waith y Tîm Tai Cymunedol a diolchodd i swyddogion am eu cyfraniadau.

PENDERFYNWYD –

(a) *bod Cyllideb y Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer 2024/25 (Atodiad 1 i'r adroddiad) a Chynllun Busnes y Stoc Dai (Atodiad 2 i'r adroddiad) yn cael ei fabwysiadu;*

(b) *cynyddu rhenti anheddau'r Cyngor yn unol â Pholisi Llywodraeth Cymru ar gyfer Rhenti Tai Cymdeithasol i rent wythnosol cyfartalog o £109.34, i'w weithredu o ddydd Llun, 1 Ebrill 2024;*

(c) *nodi'r adroddiad ychwanegol (Atodiad 3 yr adroddiad) ar yr ystyriaethau y rhoddir sylw iddynt wrth benderfynu ar yr argymhelliad hwn, a*

(d) *bod y Cabinet yn cadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les (Atodiad 4 yr adroddiad) fel rhan o'i ystyriaethau.*

7 CAFFAEL PROSIECT CEFNOGI LLETY CYNALIADWY NEWYDD (ATAL DIGARTREFEDD)

Cyflwynodd y Cynghorydd Rhys Thomas yr adroddiad a oedd yn nodi cynigion ar gyfer prosiect cefnogi holistaidd newydd mewn perthynas â thai a cheisio cymeradwyaeth y Cabinet i ddechrau caffael y gwasanaeth.

Dyluniwyd y prosiect i gefnogi pobl sy'n byw yn Sir Ddinbych i gynnal eu llety ac atal digartrefedd ac roedd yn rhan o broses ailgomisiynu gwasanaethau cefnogi mewn perthynas â thai er mwyn alinio â'r trosglwyddo i Ailgartrefu Cyflym. Byddai'r contract yn cael ei ariannu'n llawn gan y Grant Cymorth Tai a ddyrannwyd gan Lywodraeth Cymru a byddai am gyfnod o dair blynedd a bydd dewis i'w ymestyn am ddwy flynedd arall, yn amodol ar berfformiad boddhaol, cyllid parhaus a pherthnasedd strategol. Byddai'r gwasanaeth yn disodli tri gwasanaeth cymorth yn ôl yr angen presennol sy'n cael eu darparu gan dri sefydliad ar wahân. Roedd manylion am y caffael wedi'u nodi ar y Ffurflen Gomisiynu a oedd wedi'i hatodi i'r adroddiad.

Gwnaeth y Rheolwr Gwasanaeth – Cymorth Busnes a Chymunedau amlygu'r angen i gynyddu lefel y cymorth i bobl mewn tenantiaethau a pharhau â'r cymorth hwnnw er mwyn sicrhau bod y tenantiaethau hynny'n cael eu cynnal er mwyn osgoi achosion mynych o ddigartrefedd. Roedd cyflenwyr presennol yn cael eu hannog i gydweithio i ddarparu gwasanaeth amddisgyblaethol. Er nad oedd arwydd o werth y contract wedi'i roi, rhagwelwyd y byddai'r prosiect yn arwain at arbediad a fyddai'n mynd i'r afael â phwysau mewn rhannau eraill o'r gwasanaeth. Cyfeiriodd y Cynghorydd Julie Matthews at yr Asesiad o Effaith ar Les a chroesawodd y symudiad at ganlyniadau sy'n canolbwyntio ar unigolion a gofynnodd ragor o gwestiynau yn hynny o beth. Eglurodd swyddogion y broses bresennol a'r bwriad i sicrhau'r ddarpariaeth cymorth gywir wedi'i theilwra i'r unigolyn/aelwyd er mwyn diwallu eu hanghenion a chynnal eu tenantiaeth trwy gydol y cyfnod a byddai'r dull hwnnw'n cael ei drosglwyddo i bob darparwr ar gyfer y prosiect newydd.

PENDERFYNWYD *bod y Cabinet yn –*

(a) cymeradwyo cychwyn y broses gaffael fel sydd wedi'i nodi ar y Ffurflen Gomisiynu yn Atodiad 1 yr adroddiad, a

(b) cadarnhau ei fod wedi darllen ac ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les (Atodiad 3 yr adroddiad).

8 CONTRACT AR GYFER CLUDO, DIDOLI A BROCERA DEUNYDD AILGYLCHU CYMYSG SYCH

Cyflwynodd y Cynghorydd Barry Mellor yr adroddiad am gontract y Cyngor ar gyfer prosesu Deunydd Ailgylchu Cymysg Sych (ailgylchu bin glas) a gofynnodd am gymeradwyaeth y Cabinet i ymestyn y contract presennol yn unol â'r Adroddiad Amrywio Contract.

Eglurwyd rhywfaint o gefndir i'r sefyllfa bresennol o ystyried bod contract y Cyngor ar gyfer prosesu Deunydd Ailgylchu Cymysg Sych wedi dod i ben, ond nid oedd disgwyl i'r gwasanaeth casglu deunydd ailgylchu ddechrau tan Chwarter 1 blwyddyn ariannol 2024/25, a fyddai'n golygu bod angen i'r Cyngor wneud trefniadau dros dro tan i'r gwasanaeth newydd ddechrau. Roedd yr adroddiad yn egluro'r rhesymeg a oedd yn sail i'r argymhelliad i ymestyn y contract presennol gyda Shotton Mill gan gynnwys sicrwydd o ran costau/lefelau gwasanaeth; galw anghymesur ar adnoddau presennol sy'n deillio o ymarfer caffael llawn, ac ystyriaethau o ran gwerth am arian.

Atgoffodd y Cynghorydd Mellor yr Aelodau fod y Cyngor yn arfer cael taliad o £25 fesul tunnell am ddeunydd ailgylchu, ond bod rhaid talu swm sylweddol i gael gwared arno ar hyn o bryd. Fodd bynnag, roedd yn falch o gyhoeddi bod Cyfoeth Naturiol Cymru wedi cyhoeddi trwydded ar gyfer yr Orsaf Trosglwyddo Gwastraff newydd a rhoddodd deyrnged i waith caled pawb a fu'n rhan o'r prosiect, a fu'n dasg enfawr a oedd yn dod i'w therfyn, a byddai o fudd i'r Cyngor wrth symud ymlaen. Ychwanegodd yr Arweinydd ei ddiolch i bawb a fu'n rhan o'r prosiect am eu gwaith caled.

PENDERFYNWYD *bod y Cabinet –*

(a) *wedi rhoi ystyriaeth i gynnwys yr Adroddiad Amrywio Contract sy'n cyd-fynd (Atodiad 1 yr adroddiad), a*

(b) *yn cymeradwyo estyniad i'r contract am y rhesymau a nodir yn yr adroddiad, h.y. byrdra ac ansicrwydd cyfnod y contract, defnydd gorau o adnoddau a lefel yr hyder fod y telerau a gynigiwyd gan y cyflenwr yn cynnig gwerth am arian.*

9 ADRODDIAD CYLLID

Cyflwynodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis yr adroddiad a oedd yn manylu ar y sefyllfa ariannol ddiweddaraf a'r cynnydd a wnaed o ran y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb.

Rhoddwyd crynodeb o sefyllfa ariannol y Cyngor fel a ganlyn –

- y gyllideb refeniw net ar gyfer 2023/24 oedd £250.793 miliwn (£233.696 miliwn yn 2022/23)
- rhagwelwyd gorwariant o £3.325 miliwn yn y cyllidebau gwasanaeth a chorfforaethol
- amlygwyd y risgiau ar hyn o bryd a'r rhagdybiaethau yn ymwneud â chyllidebau corfforaethol a meysydd gwasanaeth unigol
- rhoddwyd manylion arbedion ac arbedion effeithlonrwydd a chynnydd mewn ffioedd a chostau (£8.172 miliwn)
- rhoddwyd diweddariad cyffredinol ar y Cyfrif Refeniw Tai, Rheoli'r Trysorlys a'r Cynllun Cyfalaf a phrosiectau mawr.

Arweiniodd y Pennaeth Cyllid ac Archwilio yr Aelodau drwy'r adroddiad. Roedd cynnydd bach o ran y gorwariant a ragwelir ar gyllidebau gwasanaethau a'r gyllideb gorfforaethol ac roedd y prif feysydd gorwariant yn dal i fod o ganlyniad i wasgfeydd o fewn y Gwasanaethau Digartrefedd a Gofal Cymdeithasol i Oedolion, Gwasanaethau Plant a Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol. Nid oedd newidiadau o ran y Cyfrif Refeniw Tai ac o ran ysgolion, roedd cynnydd bach yn y defnydd a ragwelir o gronfeydd wrth gefn y byddai angen i ysgolion eu defnyddio yn ystod y flwyddyn. Roedd yr atodiadau arferol wedi'u cynnwys ar y Cynllun Cyfalaf a Phrosiectau Mawr.

Gofynnwyd i'r Cabinet gymeradwyo sylfaen Treth y Cyngor ar gyfer gosod cyllideb 2024/25 hefyd ynghyd ag achosion busnes cyfalaf sy'n ymwneud ag Ysgol Bro Cinmeirch ac Ysgol y Llys. Byddai'r ddau brosiect ysgol yn ceisio tynnu 100% o'r costau ariannu o Raglen Grant Cyfalaf berthnasol Llywodraeth Cymru.

Ymatebodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol: yr Amgylchedd a'r Economi i gwestiwn gan y Cynghorydd Terry Mendies ynghylch gosodiadau mewnol datblygiad Marchnad y Frenhines. Eglurodd fod y cam adeiladu'n tynnu at ei derfyn a'r bwriad oedd cytuno ar natur y gosodiadau terfynol gyda gweithredwr y cyfleuster. Oherwydd nad oedd y bartneriaeth arfaethedig gyda Mikhael Hotel and Leisure Group wedi'i datblygu, byddai gwaith yn cael ei wneud o fewn y cyllid a oedd ar gael i roi gosodiadau yn y cyfleuster fel sy'n briodol er mwyn galluogi agor y cyfleuster. Cytunwyd y byddai'r Cynghorydd Mendies yn codi cwestiynau pellach sy'n ymwneud ag agweddau eraill ar ddatblygiad Marchnad y Frenhines y tu allan i'r cyfarfod oherwydd nad oeddent yn ymwneud ag adroddiad cyllid y Cabinet a oedd yn cael ei ystyried ar hyn o bryd.

PENDERFYNWYD *bod y Cabinet yn –*

(a) nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2023/24 a'r cynnydd yn ôl y strategaeth y cytunwyd arni;

(b) cymeradwyo Sylfaen y Dreth Gyngor i osod cyllideb 2024/25 fel y manylir yn Atodiad 5 yr adroddiad;

(c) cymeradwyo achos busnes Ysgol Bro Cinmeirch i'w gyflwyno i Raglen Gyfalaf Llywodraeth Cymru fel y manylir yn Adran 6.9 ac Atodiad 6 yr adroddiad, a

(d) cymeradwyo achos busnes Ysgol y Llys i'w gyflwyno i Raglen Gyfalaf Llywodraeth Cymru fel y manylir yn Adran 6.9 ac Atodiad 7 yr adroddiad.

10 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL Y CABINET

Cyflwynwyd rhaglen gwaith i'r dyfodol y Cabinet i'w hystyried, a nododd yr aelodau'r diwygiadau canlynol –

- Pennu Ffioedd Cartrefi Gofal 2024/25 – wedi'i symud o fis Ionawr i fis Mawrth
- Cael gwared ar Fferm Peronne, Dinbych – wedi'i ychwanegu at fis Ionawr

PENDERFYNWYD *nodi rhaglen gwaith i'r dyfodol y Cabinet*.

Gwahardd y wasg a'r cyhoedd

O dan ddarpariaethau Adran 100A Deddf Llywodraeth Leol 1972, ***PENDERFYNWYD*** *gwahardd y Cyhoedd a'r Wasg o'r cyfarfod ar gyfer yr eitem ganlynol, gan y byddai'n debygol y byddai gwybodaeth wedi'i heithrio fel y'i diffinnir ym Mharagraff 14 Rhan 4 Atodlen 12A y Ddeddf yn cael ei datgelu.*

11 FFRAMWAITH ADEILADU GOGLEDD CYMRU 3 - PENODI CONTRACTWYR

Cyflwynodd y Cynghorydd Julie Matthews yr adroddiad cyfrinachol ar ganlyniad y broses gaffael ar gyfer Cam 3 Fframwaith Adeiladu Gogledd Cymru a cheisio cymeradwyaeth y Cabinet ar gyfer penodi'r contractwyr llwyddiannus.

Roedd y fframwaith yn gydweithrediad rhwng chwe Awdurdod gogledd Cymru, a Sir Ddinbych oedd yr Awdurdod cynnal, a'r prif nod oedd darparu gwerth am arian a buddion cymunedol ar draws y rhanbarth. Roedd yr adroddiad yn egluro'r broses gaffael a'r strategaeth lotio ac roedd yn argymell penodi grŵp cymwys o gontractwyr y gallai pob Awdurdod yng ngogledd Cymru neu unrhyw gorff arall yn y sector cyhoeddus ei ddefnyddio, gan osgoi'r broses gaffael hirfaith ac arwain at arbedion sylweddol o ran amser a chost.

Tynnodd y Cynghorydd Mathews sylw at yr Asesiad o Effaith ar Les a'r canlyniadau cadarnhaol o ran nodau lles, creu buddsoddiad mawr yn y rhanbarth a mentrau hyfforddiant. Amlinellodd y Pennaeth Gwasanaethau Cymorth Corfforaethol: Pobl yr adroddiad ac arweiniodd y Rheolwr Fframwaith a Chaffael Corfforaethol yr Aelodau trwy fanylion y fframwaith. Gan ymateb i gwestiynau, ailadroddwyd yr ymrwymiad i weithio gyda chwmnïau lleol, gyda'r disgwyliad y byddai cyfran fawr o wariant yn lleol/rhanbarthol ac roedd ymrwymiad gan y cwmnïau mawr o'r tu allan i'r ardal i'r gadwyn gyflenwi leol hefyd a chyflogaeth leol. Cynhyrchwyd adroddiad blynyddol i fesur dangosyddion perfformiad allweddol gan gynnwys gwariant lleol. Roedd dwy fersiwn gyntaf y fframwaith wedi bod yn hynod o lwyddiannus o ran gwariant lleol a buddion cymunedol ac fe'u croesawyd yn fawr. Roedd y Cynghorydd Gill German yn falch bod y gwerthoedd hynny eisoes wedi'u cynnwys yn Sir Ddinbych a bod Llywodraeth Cymru wedi arwain ar y maes hwn gyda Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru). Diolchwyd i swyddogion a'r Aelod Arweiniol am eu gwaith diwyd yn hynny o beth.

PENDERFYNWYD *bod y Cabinet yn –*

(a) cymeradwyo penodi'r contractwyr llwyddiannus fel a nodir yn yr adroddiad, a

(b) cadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les (Atodiad 2 yr adroddiad) fel rhan o'i ystyriaethau.

Daeth y cyfarfod i ben am 12.40pm.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

sir ddinbych denbighshire Cyngor County Council

Adroddiad i'r	**Cabinet**
Dyddiad y cyfarfod	**23 Ionawr 2024**
Cadeirydd Craffu	**Y Cynghorydd Huw O Williams, Cadeirydd Pwyllgor Craffu Cymunedau**
Pennaeth Gwasanaeth	**Catrin Roberts, Pennaeth Gwasanaeth Cymorth Corfforaethol: Pobl**
Awdur yr adroddiad	**Rhian Evans, Cydlynydd Craffu**
Teitl	**Canlyniad Adolygiad y Pwyllgor Craffu Cymunedau o Benderfyniad y Cabinet yn ymwneud â'r cynnig am arbedion i'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd/Siopau Un Alwad**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Y canlyniadau a gyrhaeddwyd gan y Pwyllgor Craffu Cymunedau yn dilyn ei adolygiad o benderfyniad y Cabinet ar 19 Rhagfyr 2023 yn ymwneud â'r 'Cynnig am Arbedion i'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd/Siop Un Alwad'.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Er mwyn cyflwyno canlyniadau ac argymhellion yn dilyn adolygiad y Pwyllgor Craffu Cymunedau o benderfyniad y Cabinet yn ymwneud â'r 'Cynnig am Arbedion i'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd/Siop Un Alwad'.

2.2 Gofyn i'r Cabinet adolygu ei benderfyniad gwreiddiol gan ystyried casgliadau ac argymhellion y Pwyllgor Craffu.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Cabinet:

3.1 yn cydnabod arsylwadau, canlyniadau ac argymhellion y Pwyllgor Craffu Cymunedau yn dilyn ei adolygiad o benderfyniad y Cabinet yn ymwneud â'r 'Cynnig am Arbedion i'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd/Siop Un Alwad'; ac

3.2 yn cytuno i argymhelliad y Pwyllgor i ohirio gweithrediad y penderfyniad nes bydd mwy o waith archwilio wedi'i gwblhau er mwyn canfod ffynonellau cyllido amgen sydd ar gael i'r Cyngor a chyrff partner eraill yn y sector preifat neu'r sector cyhoeddus.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Ar 19 Rhagfyr 2023 ystyriodd y Cabinet adroddiad ar 'Gynnig am Arbedion i'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd/Siopau Un Alwad'. Wedi trafod y mater penderfynodd y Cabinet ei fod yn:

(a) nodi'r adroddiad ac yn cymeradwyo'r cynnig i leihau oriau agor Llyfrgelloedd/Siopau Un Alwad o oddeutu 40%, ynghyd ag arbedion cysylltiedig mewn rhannau eraill o'r gwasanaeth, i roi arbediad disgwyliedig o £360,000, a

(b) chadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o'r Effaith ar Les (Atodiad 1) fel rhan o'i ystyriaethau."

4.2 Mae gweithdrefn 'galw i mewn' y Cyngor yn diffinio'r broses os yw'r Pwyllgor Craffu'n dymuno arfer ei bwerau statudol i adolygu neu graffu ar benderfyniadau gweithredol, a gofyn i'r sawl sy'n gwneud penderfyniadau ailystyried penderfyniad a wnaed, cyn iddo gael ei weithredu.

4.3 Cyhoeddwyd penderfyniad y Cabinet ar wefan y Cyngor ar 21 Rhagfyr 2023. Rhwng 29 Rhagfyr 2023 a 2 Ionawr 2024, derbyniwyd e-byst 'Rhybudd o Alw i Mewn' yn ymwneud â'r penderfyniad uchod gan y nifer angenrheidiol o gynghorwyr nad ydynt yn aelodau o'r Cabinet. Yr oedd hyn o fewn yr amserlen o 5 niwrnod gwaith a nodir yn 'Rheolau Gweithdrefn Galw i Mewn' y Cyngor. Gellir gweld y sail ar gyfer Galw i Mewn yn Atodiad 1 ynghlwm.

4.4 Mae gweithdrefn 'galw i mewn' y Cyngor yn nodi y dylid cynnal cyfarfod arbennig o bwyllgor craffu o fewn 5 niwrnod gwaith o dderbyn y Rhybudd o Alw Penderfyniad i Mewn oni bai bod fod gan bwyllgor craffu gyfarfod wedi ei drefnu o fewn y cyfnod hwnnw. Mae'r weithdrefn hefyd yn nodi y gellir ymestyn y cyfnod hwn os yw'r sawl sy'n gwneud y penderfyniad a Chadeirydd y pwyllgor craffu yn cytuno i estyniad. Gan nad oedd unrhyw gyfarfodydd ar gyfer unrhyw Bwyllgor Craffu'r Cyngor wedi cael eu trefnu o fewn y cyfnod amser dynodedig, cytunwyd ymestyn y llinell amser rhwng y rhai a wnaeth y penderfyniad a Chadeirydd y Pwyllgor Craffu Cymunedau er mwyn gallu cynnal Cyfarfod Arbennig i drafod y penderfyniad a alwyd i mewn ar gyfer craffu. Cynhaliwyd y Cyfarfod Arbennig hwn ar 11 Ionawr 2024. Mae copi o'r adroddiad a'r atodiadau a gyflwynwyd i'r Pwyllgor ar gael ar wefan y Cyngor (eitem 4 ar y rhaglen). Gellir hefyd gweld trafodaeth y Pwyllgor ar yr uchod ar wefan y Cyngor.

4.5 Cafwyd trafodaeth helaeth yn y cyfarfod ar y materion a amlinellwyd yn y 'Rhybudd Galw Penderfyniad i Mewn' (gweler Atodiad 1), gyda chyfeiriad penodol at y nifer uchel o ymatebion a dderbyniwyd yn yr ymgynghoriad cyhoeddus.

4.6 Roedd gan y Pwyllgor bryderon penodol o ran yr effaith posibl o leihau oriau agor ar argaeledd:

- a hygyrchedd y gwasanaeth llyfrgelloedd a siopau un alwad i breswylwyr, yn arbennig y rhai mwyaf diamddiffyn a thrigolion wedi'u heithrio yn ddigidol yn y sir.
- cyfleusterau llyfrgell ar gyfer eu defnyddio fel 'canolfannau clyd' ar gyfer y rhai a effeithir arnynt fwyaf gan yr argyfwng costau byw, y rhai sy'n profi arwahanrwydd cymdeithasol, yn ogystal ag unigolion sy'n byw â phroblemau iechyd hirdymor a'u gofalwyr.
- cyfleusterau llyfrgell ar gyfer plant a phobl ifanc i'w defnyddio i astudio neu waith ymchwilio, neu fel lloches ddiogel i ffwrdd o sefyllfaoedd personol neu deuluol anhrefnus.
- llyfrgelloedd i'w defnyddio gan grwpiau cymunedol/sefydliadau gwirfoddol i gynnal digwyddiadau lles/grwpiau cefnogi, neu er mwyn i

sefydliadau busnes ddarparu gwasanaethau cynghori gwerthfawr i drigolion.

4.7 Yn ogystal â'r uchod, roedd y Pwyllgor hefyd yn bryderus am yr effaith niweidiol rhagweledig y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar ysbryd y staff ac effaith colli staff profiadol ar gapasiti'r Gwasanaeth yn y dyfodol i ddarparu gwasanaethau o'r radd flaenaf. Roedd gan aelodau'r Pwyllgor hefyd bryderon am y canlyniadau negyddol anfwriadol y gallai'r penderfyniad ei gael ar wasanaethau eraill y Cyngor, sydd eisoes yn profi pwysau difrifol, h.y. y gwasanaethau gofal cymdeithasol plant/oedolion ac addysg.

4.8 Ar ddiwedd y drafodaeth penderfynodd y Pwyllgor atgyfeirio'r penderfyniad yn ôl i'r Cabinet ar gyfer ail ystyriaeth. Sail yr atgyfeiriad yw bod y Pwyllgor yn teimlo, cyn i'r Cabinet gymryd y penderfyniad i leihau oriau agor y Llyfrgelloedd/Siopau Un Alwad, na wnaed digon o archwiliadau gyda chyrff allanol neu sefydliadau allanol mewn ymdrech i sicrhau cyllid neu adnoddau eraill er mwyn helpu cynnal y lefelau gwasanaeth presennol. O ganlyniad, wrth benderfynu gofyn i'r Cabinet ail ystyried ei benderfyniad gwreiddiol, mae'r Pwyllgor yn argymell bod y Cabinet yn gohirio gweithrediad y penderfyniad gwreiddiol er mwyn hwyluso gwaith archwilio gyda sefydliadau preifat, cyhoeddus a gwirfoddol gyda'r golwg o sicrhau ffynonellau ariannu amgen posibl i helpu cynnal ac ehangu darpariaeth y gwasanaeth yn y dyfodol.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

5.1. Gweler Adran 5 adroddiad y Cabinet dyddiedig 19 Rhagfyr 2023.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Gweler Adran 6 adroddiad y Cabinet dyddiedig 19 Rhagfyr 2023.

6.2. Gweler Datganiad y Prif Swyddog Cyllid, Adran 9 isod o ran y costau posibl sy'n gysylltiedig â chefnogi argymhellion Craffu.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1. Gweler Adran 7 adroddiad y Cabinet dyddiedig 19 Rhagfyr 2023.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno casgliadau'r broses Graffu a'r argymhellion sy'n deillio ohoni.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Mae adroddiad y Cabinet dyddiedig 19 Rhagfyr 2023 yn nodi y bydd y cynnig yn rhyddhau arbedion blynyddol disgwyliedig o £360,000. Mae'r arbedion hyn wedi cael eu cynnwys yn y cynigion i osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2024/25 (wedi'i gynnwys mewn man arall ar raglen y Cabinet). Wrth gyrraedd ei benderfyniad, dylai'r Cabinet ystyried yr effaith ar gyllideb 2024/25. Mae gohirio yn debygol o arwain at beidio â bodloni'r lefel hwn o arbedion, gan olygu y bydd angen dod o hyd i lefel amgen o arbedion, cynyddu Treth y Cyngor ymhellach, neu dynnu i lawr o gronfeydd wrth gefn.

10. Pa risgiau sydd yna ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Dylai unrhyw benderfyniad i gymeradwyo argymhellion y Pwyllgor Craffu mewn perthynas â phenderfyniad gwreiddiol y Cabinet liniaru'r risg i'r Cyngor o ymateb niweidiol gan gymunedau a/neu sylw negyddol gan y cyfryngau mewn perthynas â'r cynnig arbedion hwn.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Adrannau 21(2) a (3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000; ac

11.2 Adran 7.4.2(a) o Gyfansoddiad y Cyngor, sy'n datgan "Gall Pwyllgorau Craffu adolygu a chraffu ar [benderfyniadau'r Cabinet]" ac Adran 7.4.2(d) sy'n datgan y gall y Pwyllgor "[wneud] argymhellion i'r Cabinet... sy'n deillio o ganlyniadau'r broses graffu."

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Atodiad 1

RHYBUDD GALW I MEWN

At: Bennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd

Rydym ni, yr arwyddwyr isod, yn dymuno 'galw i mewn' y penderfyniad canlynol *(gweler nodyn 1)*.

Penderfyniad wnaed gan *(gweler nodyn 2)*: **y Cabinet**

Dyddiad y gwnaed y penderfyniad: 19eg Rhagfyr 2023

Teitl Adroddiad: CYNNIG ARBEDION LLYFRGELL/SIOP UN ALWAD

Penderfyniad *(gweler nodyn 3)*: **Rhannau (a) a (b)**

Rheswm dros y 'Galw i Mewn':

Mae'r rhesymau dros graffu pellach fel a ganlyn:

(i) Mae'r penderfyniad i leihau oriau agor llyfrgelloedd 40% yn amhriodol gan y bydd y gostyngiadau yn atal gwasanaeth sy'n perfformio'n dda i gynnal ei safonau ac yn effeithio ar Ddangosyddion Perfformiad Allweddol y Cyngor. Nid yw'r effaith hon wedi'i hegluro eto.

(ii) Mae siopau un alwad sydd wedi'u lleoli mewn llyfrgelloedd yn darparu cefnogaeth sylweddol i'r gymuned yn enwedig i drigolion llai abl, na fyddant yn cael cymaint o gefnogaeth bellach. Bydd mynediad y cyhoedd at dechnoleg TG yn cael ei leihau a bydd cyfleoedd i drigolion i gael mynediad i amgylchedd cynnes at ddibenion cymdeithasol yn lleihau.

(iii) Nid yw Costau Diswyddo Posibl ac effaith colli staff profiadol sydd wedi'u hyfforddi'n llawn wedi'u cyfrifo'n llawn eto na'u cynnwys yn y ffigurau ar gyfer arbedion corfforaethol. Nid yw manylion llawn yr arbedion a ragwelir wedi'u darparu i aelodau eto.

(iv) Nid yw Cynghorau tref/dinas Rhuddlan a Llanelwy wedi datgan eto a fyddant yn parhau â'u cefnogaeth ariannol i'w llyfrgelloedd lleol o ganlyniad i'r gostyngiad yn y gwasanaeth a gynigir. Mae angen i'r ffigurau hyn fod yn hysbys a chael eu hystyried cyn gwneud penderfyniadau terfynol.

(v) Nid yw sefydliadau allanol sy'n darparu gwasanaethau o adeiladau'r llyfrgelloedd wedi datgan eto a fyddant yn parhau i wneud hynny, o ganlyniad gall hyn gael effaith ar les cymunedol. Nid yw'r colledion ariannol o sefydliadau masnachol, megis y banciau, fydd yn deillio trwy iddynt golli mynediad i gyfleusterau llyfrgell wedi'u cyfrifo eto ac nid yw eu colled i'r gymuned wedi'i ystyried.

Rydym ni ***(gweler nodyn 4)*** yn gwneud cais, yn unol â rheolau gweithdrefn gymeradwy 'Galw i Mewn' y Cyngor ***(gweler nodyn 5)***, y dylid cynnal cyfarfod o'r Pwyllgor Craffu a Throsrolwg mwyaf addas o fewn 5 diwrnod Gwaith ***(gweler nodyn 6)*** o ddyddiad derbyn y rhybudd hwn.

1. Hugh Irving (printio) e-bost dyddiedig 29/12/2023
2. Terry Mendies (printio) e-bost yn cydsynio dyddiedig 30/12/2023
3. James Elson (printio) e-bost yn cydsynio dyddiedig 01/01/2024
4. Justine Evans (printio) e-bost yn cydsynio dyddiedig 02/01/2024
5. Brain Jones (printio) e-bost yn cydsynio dyddiedig 02/01/2024

Dyddiedig: fel y gwelir uchod

Nodiadau Cyfarwyddyd

1. Caniateir pum diwrnod gwaith i benderfyniad gael ei 'alw i mewn' ar ôl ei gyhoeddi ar
wefan y Cyngor, a hysbysu aelodau'r Cyngor. Gall penderfyniadau brys fynd ymlaen er
gwaetha'r 'galw i mewn' os oes gan y penderfynwr gytundeb gyda:

(i) Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio perthnasol, neu

(ii) os nad oes Cadeirydd, neu os na all hwnnw weithredu, Cadeirydd y Cyngor, Neu

(iii) os nad oes Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio perthnasol na Chadeirydd y Cyngor, Is-gadeirydd y Cyngor.

2. Rhowch enw'r penderfynwr, os gwelwch yn dda, e.e. Aelod Cabinet neu'r Aelod Arweiniol ar gyfer …………………………..

3. Os ydy'r penderfyniad yn cynnwys mwy nag un rhan, nodwch yn glir pa rannau sy'n cael eu 'galw i mewn', os gwelwch yn dda, e.e. rhannau (a), (b), a (d) o'r Penderfyniad.

4. Rhaid i'r arwyddwyr fod yn aelodau anweithredol. Ni all cynghorwyr â diddordeb niweidiol yn y penderfyniad fod yn arwyddwyr Rhybudd 'Galw i Mewn'.

5. Mae Rheolau 'Galw i Mewn' Sir Ddinbych yn ymddangos yng Nghyfansoddiad y Cyngor Rhan *4.5 – Rheolau Gweithdrefn Archwilio*.

6. Gellir ymestyn yr amser mewn amgylchiadau eithriadol os bydd y penderfynwr a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio perthnasol yn cytuno.

Ar gyfer defnydd Swyddfa yn unig

Derbyniwyd gan: Gary Williams Dyddiad: 29/12/2023

Dyddiad y cyhoeddwyd y penderfyniad: 21/12/2023

Rhybudd a anfonwyd at yr Arweinydd a'r Penderfynwr (dyddiad): 02/01/2024

Rhybudd a anfonwyd at y Prif Weithredwr (dyddiad): 02/01/2024

Y Pwyllgor Archwilio Perthnasol: Pwyllgor Craffu Cymunedau

Dyddiad: 11/01/2024 Amser: 10am Man Cyfarfod: Hybrid (Neuadd y Sir a thrwy Gynhadledd Fideo)

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	23 Ionawr 2024
Aelod / Swyddog Arweiniol	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol
Awdur yr adroddiad	Liz Thomas, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Teitl	Cyllideb y Cyngor 2024/25

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn nodi goblygiadau Darpar Setliad Ariannol Llywodraeth Leol 2024/25 gan Lywodraeth Cymru a chynigion i osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2024/25.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1 Mae'n ofynnol yn ôl y gyfraith i'r Cyngor bennu cyllideb gytbwys y gellir ei chyflawni cyn dechrau pob blwyddyn ariannol a gosod y lefel o Dreth y Cyngor o ganlyniad i ganiatáu i filiau gael eu hanfon at breswylwyr.

2.2 Mae yna ddyletswydd statudol ar y Pennaeth Cyllid ac Archwilio (Swyddog Adran 151) i adrodd i'r Cyngor llawn, pan fydd y gyllideb yn cael ei hystyried a Threth y Cyngor yn cael ei osod, ar gadarnrwydd amcangyfrif y gyllideb a digonolrwydd cronfeydd ariannol wrth gefn.

2.3 I osod effaith y Darpar Setliad a chymeradwyo'r gyllideb ar gyfer 2024/25, gan gynnwys lefel Treth y Cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 I nodi effaith y Setliad Dros Dro ar gyfer 2024/25.

3.2 Bod y Cabinet yn cefnogi'r cynigion a amlinellir yn Atodiad 1, ac y manylir arnynt yn Adran 4, ac yn eu hargymell i'r Cyngor llawn er mwyn llunio'r gyllideb yn derfynol ar gyfer 2024/25.

3.3 I argymell i'r Cyngor y cynnydd cyfartalog o 8.23% yn Nhreth y Cyngor ar gyfer gwasanaethau'r cyngor ynghyd â 1.3% ychwanegol ar gyfer y cynnydd yn yr ardoll i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd cyffredinol o 9.53% arfaethedig (paragraff 4.4).

3.4 Argymell i'r Cyngor fod awdurdod yn cael ei ddirprwyo i'r Pennaeth Cyllid ac Archwilio mewn ymgynghoriad â'r Aelod Arweiniol Cyllid i addasu'r defnydd o arian wrth gefn sydd wedi'i gynnwys yng nghynigion y gyllideb o hyd at £500mil os oes yna symud rhwng ffigyrau'r setliad drafft a'r setliad terfynol er mwyn gallu gosod Treth y Cyngor yn amserol.

3.5 Bod y Cabinet yn cefnogi'r strategaeth i ddefnyddio arian wrth gefn fel y nodir ym mharagraff 4.5 ac yn ei argymell i'r Cyngor llawn.

3.6 Bod y Cabinet yn cadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o'r Effaith ar Les fel y nodir yn Adran 7.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Setliad dros dro Llywodraeth Leol ar gyfer 2024/2025

4.1.1 Roedd y Cyngor wedi derbyn y Setliad Dros Dro ar gyfer 2024/25 ar 20 Rhagfyr 2023 ac roedd wedi arwain at gynnydd mewn arian o £6.720m neu 3.6% wrth gymharu gyda lefel y cyllid a dderbyniwyd yn 2023/24. Mae Llywodraeth Cymru wedi llunio tablau fel bod lefelau cyllid yn 2023/24 a 2024/25 yn gallu cael eu cymharu ar sail tebyg i debyg ar draws holl gynghorau Cymru. Mae cynnydd yng nghanran Sir Ddinbych o 3.7% yn uwch na'r gymhariaeth arian a ddangosir uchod fel sail treth y cyngor (y nifer o eiddo a ddefnyddir i gyfrif tref y cyngor) wedi'i addasu ar gyfer y gymhariaeth 2023/24 mae Llywodraeth Cymru wedi'i ddefnyddio (ac mae wedi'i addasu ar gyfer holl gynghorau Cymru).

4.1.2 Mae cynnydd Sir Ddinbych yn cymharu'n ffafriol gyda chyfartaledd Cymru o 3.1% ac mae'n dilyn cynnydd yn y boblogaeth a data prydau ysgol am ddim a ddefnyddir yn y fformiwla i ddosbarthu cyllid i gynghorau. Bydd y cynnydd yn y data yn arwain at fwy o alw am wasanaethau.

4.1.3 O fewn y ffigwr a gyhoeddwyd, mae LlC wedi datgan y canlynol:

- Mae'r holl godiadau cyflog ar gyfer swyddi addysgu a swyddi nad ydynt yn rhai addysgu, wedi'u cynnwys o fewn y setliad.
- Mae costau galluogi awdurdodau i barhau i gwrdd â chostau ychwanegol cyflwyno Cyflog Byw Gwirioneddol (CBG) i weithwyr gofal wedi eu cynnwys yn y setliad. Mae hyn yn cynnwys talu'r Cyflog Byw Gwirioneddol i'n gweithwyr gofal cymdeithasol ein hunain a'r sector gofal cymdeithasol preifat.

4.1.4 Roedd Datganiad yr Hydref Llywodraeth y DU yn cyfeirio at newidiadau i gostau cyfraniadau cyflogwyr i bensiynau athrawon. Er bod Llywodraeth Cymru yn cydnabod y goblygiadau i gyllidebau awdurdod lleol yn y llythyr, maent yn disgwyl i gyllid gael ei ddarparu gan Lywodraeth y DU yn ystod blwyddyn ariannol 2024/25 ac yn ceisio sicrwydd ar symiau ac amseriad gan y Trysorlys. Mae'r cynnydd yng nghostau cyfraniadau cyflogwyr i bensiynau athrawon yn bendant ac felly wedi'i gynnwys ym mhwysau costau'r Cyngor (gweler paragraff 4.2.4). Mae ansicrwydd yn parhau o amgylch cyllid ar gyfer y pwysau costau hyn gan Lywodraethau Cymru a'r DU.

4.1.5 Mae rhan o Raglen Llywodraeth Cymru yn ymrwymo i sicrhau nad yw biwrocratiaeth ddiangen yn effeithio ar awdurdodau lleol. Rhaglen o waith i leihau y nifer o grantiau ar wahân a dalwyd i awdurdodau lleol o 2024-25 ac i symud grantiau i'r Setliad yn parhau. Mae rhai meysydd eisoes wedi eu nodi ar gyfer newid, yn arbennig grantiau penodol addysg gyda grantiau wedi eu talu'n flaenorol i gonsortia addysgol rhanbarthol fel GwE yng Ngogledd Cymru (y gwasanaeth gwella ysgolion ac effeithiolrwydd rhanbarthol) yn trosglwyddo i awdurdodau lleol. Wrth i'r gwaith hwn barhau, rydym yn disgwyl i fwy o newidiadau gael eu cyflwyno fel rhan o'r Setliad Terfynol, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i dryloywder yn y cyswllt hwn.

4.1.6 Disgwylir y Setliad Terfynol ar ddechrau mis Mawrth. Ni all Llywodraeth Cymru warantu na fydd unrhyw newidiadau eraill rhwng y setliadau dros dro a therfynol, ond ni fwriedir gwneud newidiadau i ddulliau na data sy'n sail i ddosbarthiad y setliad.

4.1.7 Nid yw'r setliad dros dro yn dangos sut fydd setliadau yn debyg o fod yn y dyfodol fel y gwnaed yn y blynyddoedd diwethaf.

4.1.8 Nid oedd unrhyw 'drosglwyddiadau i mewn' wedi eu cynnwys yn y setliad drafft, yn cyfeirio at arian grant nad yw'n cael ei glustnodi ar gyfer diben neu fenter penodol, gyda'r

grant yn ‘trosglwyddo i mewn’ i’r setliad ochr yn ochr â’r cyfrifoldeb parhaus i gyflawni’r fenter honno.

4.1.9 I grynhoi, er bod y cynnydd yn y setliad yn ymwneud â’r dybiaeth gynllunio a ddefnyddir yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn gadarnhaol ac yn cael ei groesawu, nid yw’n newid yr her ariannol digynsail a wynebir gan y Cyngor wrth osod cyllideb gytbwys yn 2024/25 ac yn y dyfodol.

Gosod Cyllideb 2024/25

4.2 Pwysau

4.2.1. Mae’r cynigion i gydbwyso cyllideb 2024/25 wedi eu dangos yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn Atodiad 1. Y prif feysydd twf a phwysau yw:

- Pwysau tâl o £4m ar gyfer swyddi nad ydynt mewn ysgolion gan gymryd y bydd dyfarniad tâl 5% yn Ebrill 2024.
- Lwfans ar gyfer cynnydd yn y Cynllun Gostyngiad Treth y Cyngor o £0.350m.
- Mae pwysau chwyddiant ysgolion yn cael eu cydnabod yn swm o £5.486 miliwn. Mae hyn yn cynnwys cyllid ar gyfer dyfarniadau tâl dysgu a swyddi eraill a amcangyfrifir yn 5%, cyfleustodau, ardrethi annomestig a chytundebau lefel gwasanaeth.
- Pwysau demograffig ysgolion o £0.213m yn cydnabod cynnydd cyffredinol yn y nifer o ddysgwyr.
- £7.969m i gydnabod cynnydd yn y galw a rhagolwg o ran costau mewn Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Digartrefedd. Mae hyn yn rhan o strategaeth hirdymor y Cyngor i reoli cyllidebau gofal, yn ogystal â chydnabod y rhaglen er mwyn sicrhau y telir y Cyflog Byw Gwirioneddol i’r holl staff gofal. Mae pwysau i ariannu’r cynnydd yn y galw am ddigartrefedd hefyd wedi’i gynnwys o fewn y ffigwr.
- £2.000m i gydnabod pwysau presennol mewn Gwasanaethau Addysg a Phlant sy’n ymwneud â lleoliadau gofal cymdeithasol plant.

4.2.2 Pwysau Graddio Swyddi Yn y blynyddoedd diwethaf, mae cynnydd yn y Cyflog Byw Cenedlaethol wedi’i gymell gan lefelau uchel o chwyddiant wedi cael effaith ar strwythur tâl y Cyngor. Mae graddfeydd wedi eu cywasgu ar lefel isaf y strwythur oherwydd bod rhai pwyntiau graddfa wedi eu dileu ac mae yna alw cynyddol i adolygu’r strwythur. Gobeithio y bydd hyn hefyd yn cynorthwyo i fynd i’r afael â’r materion recriwtio a chadw staff a brofwyd gan y Cyngor. Er y bydd penderfyniadau terfynol yn ymwneud â gweithredu

angen cael eu hystyried yn ofalus yn ystod 2024/25, mae modelu cychwynnol wedi'i wneud a phwysau costau yn ymwneud â'r newidiadau lleiaf sy'n ofynnol wedi'i gynnwys ar gyfer 2024/25 yn £1.759m. Ni fydd y gwaith hwn yn gallu cael ei gwblhau nes bydd manylion dyfarniad tâl Ebrill 2024 yn hysbys. Bwriedir cadw cronfa wrth gefn i ariannu costau newidiadau ychwanegol o dan ystyriaeth yn 2024/25 (gweler paragraff cronfeydd wrth gefn 4.5), sydd wedi eu cynnwys fel pwysau ychwanegol o fewn yr MTFP o 2025/26.

4.2.3 Y trefniadau ar gyfer ariannu Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru yw bod ardoll yn seiliedig ar y boblogaeth yn cael ei godi ar 6 chyngor Gogledd Cymru. Mae'r ardoll yn cael ei osod gan yr Awdurdod Tân, nid gan y cynghorau, sy'n rhaid ei dalu yn y pen draw. Yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus i adolygu set o ddewisiadau ar gyfer goruchwyliaeth frys, mae'r Awdurdod Tân ac Achub ar hyn o bryd yn bwriadu cynyddu'r ardoll 10.8% ar draws y rhanbarth. Oherwydd newidiadau yn y data poblogaeth a ddefnyddir yn y setliad, mae cynnydd Sir Ddinbych yn debygol o fod yn 13.8% ac yn cyfateb i bwysau o £0.838m.

4.2.4 Bydd cyfradd cyfraniad cyflogwyr i bensiwn athrawon yn cynyddu 5% o Ebrill 2024 ac mae hyn yn cyfateb i £1.917m o bwysau costau i ysgolion sydd wedi'i gynnwys yn y cynnydd yn y cyllid i ysgolion. Fel y nodwyd yn flaenorol yn yr adroddiad (para 4.1.4). Rhagwelir arian gan y llywodraethau ar gyfer y costau ond nid yw hyn wedi cael ei gadarnhau ar hyn o bryd.

4.2.5 Yn y blynyddoedd diwethaf, mae'r Cyngor wedi buddsoddi'n sylweddol mewn ailwynebu ffyrdd, gyda £4m yn ddyraniad cyfalaf blynyddol presennol (yn ogystal ag arian refeniw ac unrhyw gyllid cyfalaf sydd ar gael gan Lywodraeth Cymru). Mae'r dyraniad £4miliwn yn cael ei ariannu drwy fenthyg sy'n gost o tua £300k bob blwyddyn am 40 mlynedd o refeniw. Oherwydd sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor, nid yw cyllid drwy fenthyg ar y lefel hon bob blwyddyn yn gynaliadwy. Bwriedir i adolygu'r dull ariannu presennol a lleihau'r dyraniad cyfalaf i £2m yn 2024/25 sydd angen cynnydd o tua £150k yn y gyllideb ariannu cyfalaf (wedi'i labelu fel Buddsoddi mewn Blaenoriaethau yn Atodiad 1).

4.3 Effeithlonrwydd, Arbedion a Gostyngiad mewn Gwasanaethau

4.3.1 Mae'r pwysau a nodwyd uchod yn dod i gyfanswm o £24.682miliwn. Byddai angen setliad drafft o tua 13.13% er mwyn ariannu'r pwysau hyn i gyd. Mae'r setliad dros dro yn cynhyrchu £6.720miliwn o refeniw ychwanegol gan adael bwlch cyllido o £17.962miliwn. Mae'r eitemau canlynol wedi eu cynnwys yn y cynigion er mwyn pontio'r bwlch hwnnw:

- Cynigion am Arbedion Mawr hyd at £2.388m (gweler Atodiad 2 am fanylion) - roedd Penaethiaid Gwasanaeth wedi derbyn y dasg i ddwyn prosiectau arbed ar raddfa fawr ymlaen, mewn trafodaeth gydag Aelodau Arweiniol. Mae pob cynnig wedi cael ei ystyried gan y Tîm Gweithredol Corfforaethol ac mewn cyfarfodydd anffurfiol o'r Cabinet, cyn i adroddiad gael ei gyflwyno i'r Aelodau i gyd mewn cyfarfod rhithiol a drefnwyd.
- Mae gwasanaethau hefyd wedi nodi arbedion/effeithlonrwydd heb fod yn strategol am swm o £1.367m (crynhowyd yn Atodiad 3) ynghyd ag arbedion cyfalaf a chorfforaethol o £0.928m a nodwyd (hefyd wedi'i grynhoi o fewn Atodiad 3). Gan ddod â'r cyfanswm arbedion/effeithlonrwydd heb fod yn strategol i £2.295m.
- Hefyd, gofynnwyd i ysgolion gynllunio ar gyfer 3% o arbedion oedd yn gyfanswm o £2.7m, ar ôl derbyn cyllid, yn cynyddu ar gyfer pwysau chwyddiant i gyfanswm o £7.616m fel y nodwyd yn adran 4.2 o'r adroddiad hwn (mae sefyllfa ysgolion yn cael ei grynhoi ym mharagraff llawn 4.6 isod).

4.3.2 Er gwaethaf effeithlonrwydd, arbedion a gostyngiadau mewn costau/gwasanaethau hyd yma, nid ydynt yn ddigon i osod cyllideb gytbwys heb ddefnydd anghynaliadwy o gronfeydd wrth gefn. Felly, mae pob Pennaeth Gwasanaeth wedi derbyn targedau arbedion pellach am gyfanswm o £3miliwn. Mae gwaith yn cael ei wneud ar yr arbedion hyn nawr a bydd angen eu cyflawni gynted ag y bydd yn ymarferol. Ym mis Mawrth 2024, bydd sesiynau cyllideb ar wahân yn cael eu trefnu ar gyfer Aelodau a byddant yn cynnwys pob Pennaeth Gwasanaeth yn cyflwyno'r arbedion a ganfuwyd ganddynt, pa wasanaethau yr effeithir arnynt a sut fydd yr effeithiau hynny yn effeithio ar ein cymunedau. Fel arfer, byddai'r cynigion arbedion pellach hyn wedi eu nodi cyn i'r gyllideb gael ei gosod, ond oherwydd maint yr her eleni ac nid oedd y Setliad Dros Dro wedi cael ei ryddhau hyd at ddiwedd Rhagfyr 2023, nid yw hyn wedi bod yn bosibl.

4.4 Treth y Cyngor (Atodiad 4 ar gyfer dadansoddi sensitifrwydd Treth y Cyngor)

4.4.1 Yn seiliedig ar ofyniad cyllideb ychwanegol terfynol o £24.682m mae angen cynnydd blynyddol cyffredinol o 8.23% ar Dreth y Cyngor ar gyfer Gwasanaethau'r Cyngor a 1.3% ychwanegol ar gyfer y cynnydd yn yr ardoll i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd cyffredinol o 9.53% ac yn darparu arenillion ychwanegol cyffredinol o £7.580 miliwn yn 2024/25.

4.4.2 Mae hyn yn dod i gynnydd cyfartalog o £126.36 y flwyddyn (£2.43 yr wythnos cyfatebol) ac yn dod â'r swm i £1,661.71 ar Fand D cyfatebol ar gyfer gwasanaethau'r

cyngor a chynnydd ar gyfartaledd o £19.96 y flwyddyn (£0.43 yr wythnos cyfatebol) ar Fand D cyfatebol ar gyfer ardoll Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru.

4.4.3 Mae cynnydd yng ngwasanaethau'r cyngor wedi'i gyfuno gyda'r ardoll tân yn cyfateb i gynnydd cyfartalog o £146.32 y flwyddyn ac yn dod â'r swm i £1,681.67 Band D cyfatebol (£2.81 yr wythnos cyfatebol).

4.4.4 Mae'r cynnydd hwn yn gyfartal â chynnydd dangosol ar draws Gogledd Cymru.

4.5 Cronfeydd Wrth Gefn

4.5.1 Mae cronfeydd wrth gefn heb eu clustnodi yn £5.6m ar hyn o bryd. Y confensiwn presennol yw cadw isafswm o £5m o arian wrth gefn heb ei glustnodi, ar gyfer unrhyw bwysau costau annisgwyl a digwyddiadau annisgwyl y tu allan i reolaeth y Cyngor. Byddai'n annoeth cynllunio i ddefnyddio'r £5m cyntaf o'r gronfa wrth gefn hon. Yn ogystal, ni fwriedir cynllunio i ddefnyddio'r £0.6m dros y £5m o gronfa wrth gefn lefel sylfaenol o ystyried y lefel gynyddol o risg a fydd yn gynhenid yn y gyllideb a osodwyd yn 2024/25. Os bydd yna unrhyw alw am y gronfa wrth gefn, byddai angen cynllunio i ailgyflenwi'r arian wrth gefn i'w lefel targed o £5m.

4.5.2 Mae gan y Cyngor hefyd cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd sydd wedi eu neilltuo at ddibenion penodol. Mae rhai wedi eu cyfyngu o ran defnydd erbyn, er enghraifft, y telerau ac amodau grant ble mae eu ffynhonnell yn arian llywodraeth. Mae cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd hefyd yn cael eu defnyddio gan wasanaethau i reoli eu cyllideb ac yn cael eu hadolygu'n rheolaidd fel rhan o fonitro cyllideb. Mae gan y Cyngor gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd yn ganolog cyfyngedig ac mae'n briodol ystyried yr angen i ddefnyddio'r arian wrth gefn hwn yn ofalus i gynorthwyo'r Cyngor wrth osod cyllidebau blynyddol fel y nodwyd o fewn y paragraffau isod.

4.5.3 Mae'r Cyngor yn rhagweld gorwariant o fewn blwyddyn net 2023/24 presennol fydd angen ei ariannu o'r cronfeydd wrth gefn. Mae'r lefel o orwariant yn £3.3m ar hyn o bryd (diweddariad Cyllid mis Rhagfyr i'r Cabinet). Bydd cronfa wrth gefn Lliniaru'r Gyllideb a glustnodwyd yn cael ei defnyddio i gefnogi'r gorwariant. Mae'r gronfa wrth gefn yn £4.7m ar hyn o bryd, gan adael balans rhagweledig o £1.4m ar gael i gynorthwyo gyda bylchau mewn cyllid yn y dyfodol.

4.5.4 Mae gan y Cyngor gronfeydd wrth gefn cyfyngedig eraill ac mae'n bwriadu eu ail-neilltuo i gynorthwyo gyda'r sefyllfa ariannol bresennol:

- Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn £3.6m - nod y gronfa hon yw lliniaru'r risg bod yr adolygiad teirblwydd o Gronfa Bensiynau Clwyd yn dychwelyd i sefyllfa ddiffyg fydd

yn golygu pwysau sylweddol ar y gyllideb yn 2026/27. Bwriedir ail-neilltuo'r Gronfa Bensiynau Wrth Gefn ar gyfer y tâl ynglŷn â chostau yn 2024/25 uwchlaw'r pwysau wedi'i gynnwys o fewn yr MTFP (paragraff 4.2.2 yn cyfeirio) a chostau gadael cysylltiedig â'r Cynllun Ymadael Gwirfoddol sydd wedi bod yn rhedeg ers Tachwedd 2023. Ar ôl ariannu'r ddwy fenter, mae'n annhebyg y bydd yna lawer ar ôl yn y gronfa hon.

- Arian benthyciad wedi'i addasu £4.4m - cafodd hwn ei greu o ganlyniad i drafodaethau gydag archwilwyr allanol a newid yn y ffordd mae'r Cyngor yn cyfrif set o fenthyciadau hanesyddol. Bwriedir ailneilltuo'r gronfa benthyciad a addaswyd ac i drosglwyddo'r balans i'r gronfa lliniaru'r gyllideb. Mae angen cynnwys pwysau cyllideb i ail-neilltuo'r gronfa wrth gefn yn yr MTFP (£100k) o fewn y gyllideb arian cyfalaf fydd angen cynyddu bob blwyddyn drwy swm cymharol fach sef £5m.

4.5.5 Mae'r Cyngor wedi a bydd yn gorfod defnyddio arian wrth gefn i ariannu;

- 2022/23 gorwariant o fewn blwyddyn net - £1.6m.
- 2023/24 gorwariant a ragwelir o fewn blwyddyn - £3.3m.
- 2023/24 a 2024/25 yn ariannu costau cynllun ymadael gwirfoddol - anfesuradwy ar hyn o bryd.
- Ailraddio tâl 2024/25 ar yr amcangyfrif uchaf o gostau ychwanegol ar gyfer 2024/25 £2.7m (pwysau dros £1.7m wedi'i gynnwys yn MTFP).

Mae'r Cyngor yn gorfod gwneud defnydd sylweddol o'i gronfa wrth gefn, sy'n ofynnol oherwydd y sefyllfa ariannol digynsail. Fodd bynnag, mae cronfeydd wrth gefn ond yn gallu cael eu defnyddio unwaith, ac nid yw dibynnu ar gronfeydd wrth gefn yn gynaliadwy. Byddai gorwariant sylweddol yn ystod y flwyddyn yn 2024/25 fel y gwelwyd yn 2023/24 yn gadael y Cyngor heb lawer o wydnwch ariannol wrth symud ymlaen sy'n ofid oherwydd bod rhagolygon y Cyngor ar gyfer 2025/26 a 2026/27 yr un mor heriol â 2024/25, os nad yn waeth.

4.5.6 Y strategaeth ar gyfer defnyddio arian wrth gefn felly yw lleihau'r defnydd o arian wrth gefn wrth osod cyllidebau ar gyfer y dyfodol gymaint â posibl a'r bwriad yw peidio defnyddio cronfeydd wrth gefn i gydbwyso cyllideb 2024/25.

4.6 Ysgolion

4.6.1. Bydd ysgolion yn derbyn cynnydd cyfunol yn eu cyllid o 5.82% yn 2024/25. Mae hyn yn cynnwys holl gynnydd mewn cyllid fel y nodwyd yn adran 4.2 o'r adroddiad ac yna y 3% o ostyngiad. Mae'r Cyllidebau Ysgolion a heb eu dirprwyo i ysgolion yn £84m+ ac

yn cyfrif am 33.7% o gyllideb y Cyngor, ei gyllideb fwyaf. Yn y blynyddoedd diweddar mae'r Cyngor wedi amddiffyn ysgolion. O ystyried graddfa'r her ariannol mae'r Cyngor yn wynebu wrth osod cyllidebau cytbwys yn y tymor canolig, nid yw ysgolion yn gallu cael eu heithrio rhag dod o hyd i arbedion a gostwng eu lefelau gwariant. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i gyfathrebu'n rheolaidd gydag ysgolion ynglŷn â'i gyllideb drwy ddiweddariadau rheolaidd i'r Fforwm Cyllideb Ysgolion a chyfarfodydd Penaethiaid. Hysbyswyd ysgolion i ddisgwyl gostyngiad yn eu cyllid rhwng 2-4% yn dilyn cyllid chwyddiant rhai misoedd yn ôl. Mae'r Cyngor yn darparu dyraniadau cyllid 3 blynedd mynegol sydd wedi cynnwys 3% o ostyngiad mewn cyllid yn 2024/25 ac felly mae ysgolion wedi bod yn paratoi a datblygu eu cynlluniau yn barod ar gyfer hynny.

4.7 Cynllun Ariannol Tymor Canolig - 2024/25 i 2026/27

4.7.1 Atodiad 1 MTFP hefyd yn dangos y rhagamcaniad ariannol ar gyfer 2025/26 a 2026/27. Mae cyllid yn seiliedig ar gynnydd o 3.8% yn Nhreth y Cyngor ar gyfer y ddwy flynedd ac ar ragolygon diweddaraf Dadansoddiad Cyllid Cymru ar gyfer lefelau cyllid Llywodraeth Cymru yn y dyfodol ar ostyngiad ychydig yn negyddol o -0.3% yn 2025/26 a -0.5% yn 2026/27. Gyda phwysau rhagweledig gostyngedig wedi'i gynnwys ar gyfer chwyddiant tâl a phris, demograffeg a chynnydd yn y galw o fewn Gofal Cymdeithasol yn arwain at ddiffyg mewn cyllid o £15m yn 2025/26 a £13m yn 2026/27. Y diffyg cronnus dros y 3 blynedd yw £38m. I roi hynny mewn cyd-destun, mae hynny'n cyfateb i 15% o'r gyllideb bresennol (mae cyllideb 2023/24 yn cyfateb i £251m). Felly, mae'r her ariannol yn parhau i'r dyfodol, a bydd y Cyngor angen ailystyried ei ddull strategol i ddarparu gwasanaethau o fewn y cyllid sydd ar gael, bydd angen mabwysiadu dull mwy trawsnewidiol yn y dyfodol. Bwriedir MTFP diwygiedig ar gyfer mis Ebrill, a bydd yna gyfleoedd i holl Aelodau ymgysylltu'n llawn mewn trafodaethau trawsnewidiol yn y dyfodol.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau'r cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol a gytunwyd arni yn gosod y sail ar gyfer gweithgarwch ym mhob maes. Mae'r cynigion yn cynnwys dyraniadau i barhau i gefnogi blaenoriaethau corfforaethol a gwasanaeth, ond bydd y Cyngor angen adlewyrchu ar y rhagolwg ariannol yn y dyfodol ac ystyried yn realistig beth sy'n gallu cael ei gyflawni o fewn cyllid sydd ar gael.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Fel y nodir yn yr adroddiad.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Mae cyllideb 2024/25 yn cael ei hystyried fel proses sy'n datblygu yn hytrach na digwyddiad unwaith yn unig ym mis Ionawr. Mae'r Asesiad o Effaith ar Les ar gyfer y gyllideb yn debyg ac yn datblygu ochr yn ochr â chynigion arbedion.

Mae Asesiad o'r Effaith ar Les ar gyfer pob un o'r prif gynigion arbedion ag effaith sylweddol wedi eu cyflwyno ar gyfer trafodaeth anffurfiol gyda'r Tîm Gweithredol Corfforaethol a'r Cabinet. Ar ôl symud ymlaen, gofynnir i bob Pennaeth Gwasanaeth gwblhau Asesiad o Effaith ar Les llawn er mwyn helpu i ddeall effaith y gostyngiad yn y gwasanaeth yn well, gan ddatblygu'r mesurau lliniaru posibl ymhellach.

Bydd pob asesiad yn cael ei goladu a'i adolygu gan swyddogion cynllunio strategol a pherfformiad. Bydd hyn yn amlygu unrhyw themâu a phatrymau sy'n dod i'r amlwg ac yn rhoi diweddariadau rheolaidd i'r Tîm Gweithredol Corfforaethol a'r Cabinet ar yr effaith gyfanredol mewn perthynas â phob un o'r nodau lles. Bydd hefyd yn edrych ar p'un a oedd yr arbedion yn effeithio'n anghymesur ar unrhyw grŵp gwarchodedig penodol. Mae hyn wedi ei goladu i ffurfio Asesiad o Effaith ar Les cyffredinol o ran effaith mesurau lleihau cyllideb angenrheidiol yn Atodiad 5. Dylid nodi bod yr Asesiad o Effaith ar Les hwn yn canolbwyntio ar gydgasgliad lefel uchel o'r mesurau gostyngiad cyfunol yn y gyllideb a bydd y gwaith hwn yn parhau wrth i gynigion ar gyfer arbedion gael eu mireinio.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, cafodd proses y gyllideb ei hystyried gan y Tîm Arwain Strategol, cyfarfodydd Briffio'r Cabinet, Arweinwyr Grŵp a chyfarfodydd Briffio'r Cyngor. Mae'r Fforwm Cyllidebau Ysgolion wedi'i gynnwys wrth drafod y cynigion gydol y flwyddyn. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Mae yna ddyletswydd statudol ar y Pennaeth Cyllid ac Archwilio (Swyddog Adran 151) i adrodd i'r Cyngor llawn, pan fydd y gyllideb yn cael ei hystyried a Threth y Cyngor yn cael ei osod, ar gadarnrwydd amcangyfrif y gyllideb a digonolrwydd cronfeydd ariannol wrth gefn. Mae'n rhaid i'r Cyngor ystyried yr adroddiad hwn wrth wneud penderfyniadau ar y gyllideb.

9.2 Mae'r Cyngor, ynghyd â chynghorau eraill yng Nghymru yn wynebu heriau ariannol digynsail. Er bod yr adroddiad yn cynnwys cynigion ar gyfer gosod cyllideb gytbwys yn 2024/25, mae gwaith yn cael ei wneud ar fanylion rhai o'r cynigion hyn ac felly mae'r gwaith i sicrhau y gellir cyflawni'r gyllideb yn parhau gyda diweddariadau pellach i gael eu cyflwyno i Aelodau yn yr wythnosau i ddod. Fel y nodir ym mharagraff 4.7, mae'r rhagolwg ariannol tymor canolig ar gyfer y flwyddyn ariannol 2025/26 a 2026/27 yn edrych yr un mor heriol â 2024/25 ac mae'n rhaid ei ystyried wrth wneud penderfyniadau ar gyfer cyllideb 2024/25.

9.3 Mae pwysau costau wedi eu cynnwys o fewn y gyllideb sy'n rhagweld pwysau gwasanaeth gymaint â phosibl er mwyn datblygu cadernid. Mae'r rhain wedi eu hamcangyfrif yn seiliedig ar ragolygon o'r galw a chostau diweddaraf ac felly ystyriwyd i fod yn rhesymol o ystyried anghenion gwariant gwasanaethau statudol yn 2024/25 a'r cyd-destun ariannol ar gyfer gosod y gyllideb.

9.4 Mae cynigion y gyllideb ar gyfer 2024/25 yn cynnwys lefel o amcangyfrifon ariannol oherwydd ansicrwydd yr effaith ar y Cyngor o ddigwyddiadau economaidd presennol. Ar ôl ystyried lefel y cyllid gofynnol gan wasanaethau a'r arbedion / cynigion ar gyfer gostyngiad yn y gyllideb a gyflwynwyd, rwy'n fodlon eu bod yn weddol gadarn. Mae'n glir, fodd bynnag, bod yna rai risgiau sylweddol yn parhau o fewn cynigion cyllideb 2024/25 (fel y nodwyd yn adran 10 o'r adroddiad hwn).

9.5 Mae'r sefyllfa o ran cronfeydd wrth gefn ariannol wedi'i nodi yn adran 4.4 yr adroddiad. Rwy'n argymell bod y cyngor yn cynnal cronfeydd wrth gefn heb eu clustnodi ar y lefel bresennol (£5.6m) a lleihau cyn belled â bo'n bosibl defnydd pellach o gronfeydd wrth gefn i gydbwyso'r gyllideb yn 2024/25. Mae'n bwysig diogelu lefelau presennol o gronfeydd wrth gefn i ddiogelu sefyllfa'r Cyngor yn erbyn risgiau posibl.

9.6 Yn sgil dyddiad hwyr iawn ar gyfer y Setliad Terfynol, argymhellwyd bod y Cabinet a’r Cyngor yn dirprwyo awdurdod i’r Pennaeth Cyllid ac Archwilio mewn ymgynghoriad â’r Aelod Arweiniol Cyllid i addasu’r defnydd o arian wrth gefn wedi’i gynnwys yng nghynigion y gyllideb gan hyd at £500,000. Mae LIC wedi dynodi nad yw’n debygol y bydd unrhyw newidiadau materol, fodd bynnag mae’n synhwyrol cael cynllun wrth gefn wedi’i gytuno ymlaen llawn.

9.7 Mae’n bwysig nodi os na fydd y cynigion yn yr adroddiad hwn yn cael eu derbyn, mae’n rhaid i gynigion amgen gael eu cyflwyno er mwyn cyflawni cyfrifoldeb statudol y Cyngor i osod cyllideb gytbwys.

10. Beth yw’r risgiau ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Mae’r broses gyllidebol ynddi ei hun yn ddull o reoli risg, gyda'r nod o nodi cynigion ar gyfer y gyllideb, eu hasesu a’u cymeradwyo mewn ffordd drefnus a phrydlon. Byddai methu â chytuno ar y cynigion hyn heb gynnig cynigion posibl eraill, yn peryglu cyflawni cyllideb gytbwys ar gyfer 2024/25.

10.2 Nid yw dyrannu targedau arbedion nawr i’w cyflawni gynted ag y bo’n ymarferol yn strategaeth mae’r Cyngor wedi gorfod ei defnyddio’n flaenorol i gydbwyso’r gyllideb ac felly mae’n golygu bod y Cyngor yn wynebu lefel o risg nad yw wedi’i brofi o’r blaen. Fodd bynnag, mae nifer o fentrau yn cael eu datblygu fydd yn cynorthwyo pob gwasanaeth i gyflawni targed arbedion y gwasanaeth hwnnw a chynnwys y cynllun ymadael gwirfoddol a’r adolygiad ffioedd a thaliadau i gynyddu incwm. Nid yw’r mentrau hyn wedi eu cwblhau eto ac felly mae’n anodd ar hyn o bryd i asesu pa mor ddigonol fyddan nhw. Bydd y tîm cyllid yn gweithio i gefnogi gwasanaethau drwy’r wythnosau i ddod i gyfrif arbedion ac adrodd ar gyfanswm y lefel cynigion arbedion i Aelodau cyn dechrau’r flwyddyn ariannol newydd.

10.3 Mae’r cyfanswm arbedion / gostyngiadau i gyllidebau i’w canfod ar gyfer cyllideb 2024/25 yn £7.683m (ac eithrio ysgolion) yn sylweddol uwch nag mewn blynyddoedd diweddar. Mae arbedion a restrwyd wedi derbyn cyfradd Coch, Oren, Melyn a Gwyrdd o ran gallu cyflawni’r arbedion yn unig a dangosir yn Atodiadau 2 a 3 (sylwer nad yw hyn yn asesu’r risg i ddarpariaeth gwasanaeth). Mae system yn cael ei datblygu i olrhain a mesur arbedion a gyflawnwyd i sicrhau y gellir adrodd yn rheolaidd ar gynnydd ar lefel briodol o fanylder mewn amrywiol bwyllgorau. Bydd hyn yn cryfhau effeithlonrwydd

rheolaeth ariannol y Cyngor a sicrhau y gellir cymryd camau prydon i leihau unrhyw effeithiau os bydd yna amrywiaethau o fewn y flwyddyn. Mae'n debyg y bydd traciwr arbedion / gostyngiadau yn cael ei ychwanegu i brosesau monitro cyllideb a bydd yn bwydo i mewn i'r adroddiad cyllid misol i'r Cabinet a rhoddir ystyriaeth bellach i rolau'r Pwyllgorau Craffu a Llywodraethu ac Archwilio.

10.4 Mae wedi bod yn heriol rhagweld pwysau costau wrth osod cynigion cyllideb ar gyfer 2024/25 ac maent yn cael eu gyrru gan gynnydd yn y galw am wasanaethau a chynnydd mewn costau gan lefelau uwch o chwyddiant. Er gwaethaf y defnydd o ragolygon galw diweddaraf wrth gyfrifo cyllideb, mae'r rhain yn amcangyfrifon ac mae risgiau yn parhau y gall gwariant fod yn fwy na'r gyllideb hyd yn oed bod cyllidebau wedi cynyddu yn y flwyddyn ariannol newydd. Yn arbennig galw penodol am wasanaethau statudol o fewn gwasanaethau gofal cymdeithasol, digartrefedd a gwastraff. Mae cronfeydd wrth gefn y Cyngor yn lliniaru risgiau o'r fath rhag deillio yn ystod y flwyddyn a hefyd mae dull gofalus wedi'i fabwysiadu o ran cynnydd chwyddiant yn y dyfodol, er enghraifft, mae chwyddiant tâl wedi'i gynnwys yn 5%, adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn yn uwch nag mae rhai rhagolygon economaidd yn ragweld ar gyfer 2024. Os bydd rhagolygon o'r fath yn cael eu cadarnhau, bydd hyn yn darparu camau lliniaru pellach i risgiau dan arweiniad y galw.

10.5 Er gwaethaf monitro costau'n ofalus a thracio cynigion arbedion, yn y pen draw os bydd gorwariant sylweddol yn ystod y flwyddyn yn 2024/25 fel y gwelwyd yn 2023/24, ac os na fydd cynigion arbedion yn gallu cael eu cyflawni, bydd hyn yn arwain at ddibynnu ar gronfeydd wrth gefn yn 2024/25. Bydd hyn yn lleihau lefelau cynaliadwyedd a gwydnwch ariannol y Cyngor wrth symud ymlaen. Mae'r sefyllfa ariannol yn hynod heriol ac mae rheolaeth ariannol effeithiol a disgybliedig yn ystod y flwyddyn yn hanfodol i holl ddeiliaid cyllideb.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

O dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Appendix 1
MTFP - as at December 2023

	2023/24 £'000	2024/25 £'000	2025/26 £'000	2026/27 £'000
Funding				
Revenue Support Grant & NNDR (AEF)	188,024	194,743	194,159	193,188
Council Tax	62,768	70,348	73,497	76,783
SSA / Budget Requirement	**250,792**	**265,091**	**267,656**	**269,972**
Use of Balances				
Total Funding	**250,792**	**265,091**	**267,656**	**269,972**
Expenditure				
Base Budget	**233,696**	**250,792**	**265,091**	**282,746**
Inflation / Pressures:				
Pay	3,269	4,000	3,000	3,000
Pay Grading Issue		1,759	2,655	
Price - targeted	2,902		100	100
Price	150		150	150
CTRS	350	350	500	500
Fire Levy	535	838	100	100
Income Inflation			(250)	(250)
Adults Social Care and Homelessness	8,187	7,969	3,000	3,000
Childrens Service	2,700	2,000	1,500	1,500
Covid Contingency	(1,000)			
CJCs	(200)			
School Transport	1,000			
Schools - Teachers Pension		1,917		
Schools Inflation	3,936	5,486	4,000	4,000
Schools Demography Adjustment	310	213	700	700
Other known items:				
Investment in Priorities	500	150	700	700
Service Non-Strategic Pressures	1,282		1,500	1,500
Transfers into/out of Settlement	148			
EFFICIENCIES / SAVINGS:				
Savings Target (tbc)		(3,000)		
Capital and Corporate Savings	(1,067)			
Pensions Triennial Review	(3,828)			
Non-Strategic Savings	(961)	(2,295)		
Major Savings Proposals	(300)	(2,388)		
Schools Efficiency Target	(816)	(2,700)		
Total Expenditure	**250,792**	**265,091**	**282,746**	**297,746**
Funding Shortfall / (Available)	**0**	**(0)**	**15,090**	**27,775**

Annual increase/(decrease) in shortfall	**0**	**(0)**	**15,090**	**12,684**

Key Assumptions				
Settlement %	8.20%	3.71%	-0.30%	-0.50%
Council Tax Increase % Band D	3.80%	8.23%	3.80%	3.80%
Council Tax Increase % for Fire Levy		1.30%		
Total Council Tax Increase % Band D	N/A	9.53%	N/A	N/A

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Budget 2024/25 - Major Savings Proposals **APPENDIX 2**

Title	Brief Description	CET	Cabinet / CET	Members - Teams Meeting	Final Decision	Estimated Savings £000	Notes	RAYG - (Achieving Savings)
Chidrens Services: Fostering Care	Project to invest to save in the fostering service - aim to reduce reliance on external agencies and increase in house foster carers.	10.07.23	05.10.23	17.11.23	Delegated - HofS	141	Proposal being actively progressed.	RED
PPP: Car Parking fees and project to review provision	Report detailing proposals went to Scrutiny in October - main aspect to review fees that has been delayed due to the pandemic.	25.09.23	02.10.23	13.12.23	Delegated - HofS	700	Aiming to implement from the 1st of February 2024	AMBER
H&C: Review of Libraries Provision	Reduction in opening hours but keeping all libraries open.	24.07.23	19.09.23	26.10.23	Cabinet - 19.12.23	360		GREEN
CSSP: Managed reduction in headcount	Scheme to help reduce headcount on a voluntary basis	16.10.23	24.10.23	17.11.23	CET - January 2024	TBC	Scheme closes 8th January, difficult to forecast takeup in total and across different services.	YELLOW
ASC&H: Social Care Packages & Homelessness prevention	Homelessness Prevention Service - Rapid rehousing plan, and review of adult social care packages.	13.11.23	21.11.23	19.01.24	Cabinet - 23.01.24	837	Savings will form part of 2024/25 budget solution	RED
CSSPDA: Asset Strategy	Review of all aspects of asset management. Revenue savings on a number of properties already agreed for disposal. Consideration to reduce office accommodation and possible alternative uses.	27.11.23	08.12.23	13.02.24	Delegated - HofS	150	Savings will form part of 2024/25 budget solution	YELLOW
HES: Public Conveniences	Project to review provision	20.11.23	21.11.23	TBC	Cabinet - TBC	200	Savings will form part of 2024/25 budget solution	YELLOW
Education/PPP: Non statutory school transport	Review of non-statutory school transport provision.	06.11.23	09.11.23	TBC	TBC	TBC	Awaiting legal opinion	RED
Education/PPP: School Transport	Review of procurement, costs and management of school transport.	05.02.24	Feb-24	TBC	TBC	TBC		RED
HES: Review Fleet Services	Medium Term project to look at all aspects of fleet services	12.02.24	Mar-24	TBC	TBC	TBC		RED
PPP: Review Bus Services	Review subsidised bus services provision	08.01.24	Jan-24	TBC	TBC	TBC		RED
PPP: Review Heritage Services	Project to review all aspects of provision.	08.04.24	Apr-24	TBC	TBC	TBC		RED
CSSP: Review democratic calendar/meetings	Project at initial stage to review options	Jan-24	Jan-24	TBC	TBC	TBC		RED
Total to date						**2,388**		

Proposal below are reductions in pressures and not included in the total savings on the MTFP

HES: Reduction to capital investment in highways	Highways capital budget is funded by prudential borrowing, by reducing the capital budget the associated costs of borrowing (revenue) also reduce.	20.11.23	21.11.23	21.12.23	Cabinet - 20.02.24 Council - 27.02.24 (Capital Plan)	150	Highways capital budget approved in capital plan in February. Revenue implications in budget report in January.	GREEN
CSSPDA: Reduce net carbon zero and ecologically positive council 2030 pressure	During 2024/25 prioritise workstreams that reduce costs as well as carbon (buildings and fleet) at an investment level that enables the prudential borrowing costs in 2024/25 and 2025/26 for new projects initiated in 2024/25 to be funded from reserves held.	02.10.23	24.10.23	17.01.24	Cabinet - 23.01.24	200	Savings will form part of 2024/25 budget solution	GREEN

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Appendix 3: Non Strategic Savings (including Capital & Corporate Savings)

Service	Category	Saving (£k)	RAYG Status	Service Total
Childrens Service	Insourcing of contracts	30	Yellow	
	Service Change	13	Amber	**43**
Adult Social Care and Homelessness	External Income Maximisation	8	Red	
	Service Review	75	Red	
	External Income Maximisation	108	Red	
	External Income Maximisation	36	Red	**227**
Corporate Support, Performance Digital and Assets	Technical Budget Reduction	40	Green	
	Technical Budget Reduction	14	Green	
	New Ways of Working	50	Yellow	
	Systems Changes	43	Green	
	Service Review	31	Green	
	Technical Budget Reduction	27	Green	
	Review of vacant posts	43	Green	**248**
Corporate Support Sevices: People	Review of vacant posts	28	Green	
	Review of vacant posts	14	Red	
	Systems Changes	15	Green	
	Service change	1	Green	
	Service Review	52	Green	**110**
Education	Service Review	22	Green	
	Service Review	44	Green	**66**
Finance and Audit	External Income Maximisation	150	Yellow	
	Systems Changes	50	Green	**200**
Capital and Corporate	Technical Budget Reduction	500	Yellow	
	Technical Budget Reduction	300	Yellow	
	Capital Financing Budget	128	Green	**928**
Highways and Environment Service	Service Change	136	Yellow	
	Service Change	10	Green	
	Technical Budget Reduction	50	Green	
	Service Change	55	Red	
	External Income Maximisation	25	Yellow	**276**
Planning, Public Protection and Countryside Services	Service Review	20	Amber	
	Service Review	51	Red	
	Collaboration	10	Green	
	Review of vacant posts	32	Yellow	
	Review of vacant posts	30	Green	
	Technical Budget Reduction	5	Green	
	Service Review	40	Green	
	Service Change	10	Green	**198**
		2,295		

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

APPENDIX 4

Council Tax Sensitivity Analysis

2023/24	Increase %	Increase in Band D £	Proposed Band D £	Total Funding £000	EXCLUDING Impact of CT Base Increase Inc/Dec in Funding £000	Change from Current Assumption £000	INCLUDING Impact of CT Base Increase Inc/Dec in Funding £000
	0.00%	0.00	1,535.35	64,222	0		1,454
	0.50%	7.68	1,543.03	64,544	321		1,775
	1.00%	15.35	1,550.70	64,865	643		2,097
Fire Levy Additional (13.8%)	1.30%	19.96	1,555.31	65,058	836		2,289
	2.00%	30.71	1,566.06	65,508	1,286		2,739
	2.50%	38.38	1,573.73	65,829	1,607		3,061
2022/23 Increase	2.95%	45.29	1,580.64	66,118	1,896	**-3,394**	3,350
	3.00%	46.06	1,581.41	66,151	1,928		3,382
	3.25%	49.90	1,585.25	66,311	2,089		3,543
	3.50%	53.74	1,589.09	66,472	2,250		3,704
2023/24 Increase	3.80%	58.34	1,593.69	66,665	2,443	**-2,848**	3,897
	4.00%	61.41	1,596.76	66,793	2,571		4,025
2020/21 Increase	4.30%	66.02	1,601.37	66,986	2,764	**-2,526**	4,218
	4.50%	69.09	1,604.44	67,115	2,893		4,346
	5.00%	76.77	1,612.12	67,436	3,214		4,668
	5.50%	84.44	1,619.79	67,758	3,536		4,989
	6.00%	92.12	1,627.47	68,079	3,857		5,311
2019/20 Increase	6.35%	97.49	1,632.84	68,304	4,082	**-1,209**	5,536
	6.50%	99.80	1,635.15	68,400	4,178		5,632
	7.00%	107.47	1,642.82	68,722	4,500	**-791**	5,954
	7.50%	115.15	1,650.50	69,043	4,821	**-469**	6,275
	8.00%	122.83	1,658.18	69,365	5,143	**-148**	6,596
Current Assumption	**8.23%**	**126.36**	**1,661.71**	**69,513**	**5,290**		**6,744**
	8.50%	130.50	1,665.85	69,686	5,464	**174**	6,918
	9.00%	138.18	1,673.53	70,008	5,785	**495**	7,239
CT Plus Fire Levy Element	**9.53%**	**146.32**	**1,681.67**	**70,348**	**6,126**		**7,580**
	10.00%	153.53	1,688.88	70,650	6,428	**1,138**	7,882

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Cumulative Impact Assessment for 2024 to 2025 Budget Proposals, as at January 2024

1. Introduction

1.1 This document provides a cumulative view of impact of major budget saving proposals currently being progressed as of January 2024 on Denbighshire's people and places. It is based on the evidence provided by officers within the relevant Service areas through the Well-being Impact Assessment (WIA) tool, outlines the key findings of the cumulative impact assessment and makes recommendations for the next steps. It is intended that this cumulative assessment work is updated as existing WIAs are revised, and as new budget saving proposals are developed.

2. Approach

2.1 Major budget saving proposals that have an impact on Denbighshire's people and places have completed the Council's Well-being Impact Assessment (WIA) tool as part of their consideration and development and to aid decision making by Cabinet and the Corporate Executive Team (CET). WIA is an important and useful tool in identifying impacts, ensuring exposure of opportunities and consequence and a way of exploring mitigation action and controls. Eight savings proposals have been included within this cumulative assessment as of January 2023 and include:

- Review of Libraries Provision
- Car Parking fees
- Reduction to capital investment in highways
- Social Care Packages and Homelessness prevention
- Public Conveniences
- Asset Strategy
- School Budgets
- Increase in Council Tax

Cumulative Impact Assessment for 2024 to 2025 Budget Proposals, as at December 2024

2.2 Consideration of budget savings for the 2024 to 2025 budget will be a continuous process rather than a single event. This cumulative assessment will be revisited and updated along this continuous process as additional future saving proposals are put forward for consideration that have an impact on Denbighshire's people and places and a WIA is completed.

2.3 The cumulative assessment work has been undertaken by officers within the Council's Strategic Planning Team. The framework for assessing and analysing the cumulative impacts of savings proposals to date is based on the evidence provided by officers through the Well-being Impact Assessment (WIA) tool, and takes into account important legislation:

- Welsh Language (Wales) Measure 2011
- The Equality Act 2010 (Statutory Duties) (Wales) Regulations 2011 and The Equality Act (Authorities subject to the Socio-economic Inequality Duty) (Wales) Regulations 2021
- Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015
- Environment (Wales) Act 2016
- Local Government and Elections (Wales) Act 2021

2.4 A core pillar of the approach is about balancing the needs of the present with the needs of future generations. This framework considers the sustainable development principle and considers risks for the future.

2.5 Evidence within the saving proposals WIAs has been reviewed and summarised. In some cases, existing WIAs have been challenged by officers within the Council's Strategic Planning Team where it is felt there is some possible optimism (and in some cases pessimism) bias. In these cases, overall impacts have been amended (e.g., from positive to neutral or negative to neutral) and indicated where impacts are probable or possible, pending additional evidence.

2.6 Taking the eight budget saving proposals together and analysing the distribution of their impact, conclusions have been drawn about those impacts and whether certain

people, groups or places are affected differentially or disproportionately negatively impacted. Where a negative impact has been identified, an analysis of the 'impact severity' has been provided based on Public Health Wales methodology. This is to provide members and officers with an understanding as to the extent or degree to which a negatively identified impact may affect people or places (minimal, moderate, or major).

2.7 It should be noted that savings proposals are at different stages. Some are further developed and have a more comprehensive Well-being Impact Assessment (WIA) – e.g., parking charges. The majority are new and are still in development. Those WIAs tend to be in the form of a light-touch screening of impacts, with some gaps and a lack of supporting evidence.

3. Summary of findings: cumulative impact for people and places in Denbighshire

3.1 The table below provides a summary of the analysis of cumulative impact of the eight proposals taken together and provides a conclusion on nature of the impact (positive, negative, or neutral) and, where the impact is negative, the possible severity.

Locality Impact	Cumulative impact of the seven proposals	Possible severity* where negative (minimal, moderate, or major)
Rhyl	Negative (probable)	Moderate
Prestatyn	Negative (probable)	Moderate
Elwy	Negative (probable)	Moderate
Denbigh	Negative (probable)	Moderate
Ruthin	Negative (probable)	Moderate
Dee Valley	Negative (probable)	Moderate
Well-being Goals		
Prosperous Wales	Neutral	-
Resilient Wales	Positive (probable)	-
Healthier Wales	Negative (probable)	Minimal
More Equal Wales	Negative (probable)	Moderate *(Taken with impacts in areas with socio-economic deprivation the severity could be at least moderate).*

Cumulative Impact Assessment for 2024 to 2025 Budget Proposals, as at December 2024

Locality Impact	Cumulative impact of the seven proposals	Possible severity* where negative (minimal, moderate, or major)
A Wales of Cohesive Communities	Negative (possible)	Minimal
A Wales of Vibrant Culture and Thriving Welsh Language	Negative (possible)	Unknown *(Following inclusion of the Schools Budget proposal into this cumulative assessment, the overall impact is considered to be Negative (possible). Subject to how the savings proposals are achieved. There could be some reduction in support for cultural and Welsh-medium extra-curricular activities).*
A Globally Responsible Wales	Neutral	-
Sustainable Development		
Long Term e.g., impact and opportunities for recovery	Negative (probable)	Unknown *(Impacts could be felt over the longer-term, and service standards could be difficult to recover).*
Prevention e.g., likely impact on public service partners (and impact on demand for services)	Negative (probable and possible)	Minimal to moderate
Integration e.g., of sustainable development into all aspects of operation	Unknown *(Some proposals need to consider their impact on wider organisational objectives).*	-
Collaboration e.g., between departments, organisations, and sectors	Unknown *(Some proposals have not considered their impact on other partners.)*	Unknown *(Subject to how the savings proposals are achieved. There could be some impact on opportunities for collaboration).*
Involvement e.g., extent to which community can be involved and shape the proposal	Negative (probable)	Moderate.

**Possible severity is based on Public Health Wales Methodology and descriptions as follows:*

- *Major: Significant in intensity, quality, or extent. Significant or important enough to be worthy of attention, noteworthy.*
- *Moderate: Average in intensity, quality, or degree.*
- *Minimal: Of a minimum amount, quantity, or degree, negligible.*

3.2 Overall, there is a negative impact for all areas in the County. It is likely to be most acutely felt in areas with existing socio-economic disadvantage, and areas where it is more likely that people with protected characteristics live (which, the evidence suggests, tends to be areas of disadvantage). Pre-existing well-being inequality could be exacerbated for people (including children, young people and families) due to reduced capacity within schools or changes to public conveniences for example, which is likely to affect most negatively vulnerable or disadvantaged people. However, subject to mitigations the reduced service could have impacts that amount to some short-term disruption.

3.3 The severity of negative impacts for people in areas of socio-economic disadvantage / possessing one more protected characteristic is unknown and largely depends on how proposals can reduce negative impacts or design them out entirely, either by changing our proposals and / or by working alongside our partners.

3.4 The proposals offer some potentially positive long-term gains for sustainable development, e.g., by reducing our carbon emissions. However, the need to deliver savings quickly means that proposals are unlikely to be perfect in terms of whether they can safeguard the well-being of future generations; whether the proposals have been developed and informed by those affected by them; and in terms of how a proposal from one service could deliver budget savings in one area but increase costs or demands in another. It was observed that there is little scope for communities to have their say on savings proposals currently. It is likely that over the long-term, the proposals may result in poorer performance and standards. The ability to improve and recover is unknown at this time and depends on the extent to which services could be readily built back up again should financial recovery and

investment into public services occur sooner or to a greater extent than might be expected.

4. Recommendations

4.1 All WIAs, but less developed ones in particular, will need to be revisited and updated as proposals develop. As proposals develop, mitigating controls should be identified through the WIA process to help minimise the severity of impact.

4.2 All existing and new WIAs should be undertaken as a group. Officers should seek advice from the Strategic Planning Team where there is uncertainty as to who to involve, or where facilitation may be required. Officers should engage, where that is possible, with groups likely to be affected.

4.3 Going forward, in line with budget savings being considered as continuing process rather than a single event, impact assessment will also need to be a continual process. All major budget saving proposals which have an impact on Denbighshire's people and places must continue to complete the Council's Well-being Impact Assessment (WIA) tool as part of their consideration and development. Impacts should be identified as confirmed, probable or possible. The Strategic Planning Team should continue to appraise and update the cumulative impact assessment to support CET and Cabinet in keeping a watchful eye on overall impacts arising from the whole set of budget proposals.

4.4 The council should share its assessment work with the Denbighshire Voluntary Services Council (DVSC) and the North East Wales Community Cohesion Team to look at ways in which we can support each other and mitigate any unintended disproportionately negative impacts. A meeting to do so with representatives has already been arranged for January 22.

Adroddiad i'r	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	23 Ionawr 2024
Aelod / Swyddog Arweiniol	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol
Pennaeth Gwasanaeth	Liz Thomas, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Awduron yr Adroddiad	Liz Thomas - Paul Barnes - Leah Gray
Teitl	Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar "Dreth Gyngor Decach"

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad yn nodi ymateb arfaethedig Cyngor Sir Ddinbych i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru (LlC) ar "Dreth Gyngor Decach".

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Diben yr adroddiad yw rhoi gwybodaeth i'r Cabinet am yr ymgynghoriad a'n hymateb arfaethedig, wrth ddynodi / amlygu unrhyw risgiau, materion a manteision i'r Cyngor a'i gymunedau.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod y Cabinet yn cymeradwyo'r ymateb arfaethedig i'r ymgynghoriad fel y nodir yn Atodiad 4. Cefnogi argymhellion y Swyddogion ar y cynnig estynedig a'u darparu drwy ddull cynyddrannol.

3.2. Bod y penderfyniad hwn yn cael ei roi ar waith ar unwaith fel penderfyniad Brys dan Adran 7.25 Cyfansoddiad y Cyngor. Mae'r rhesymeg dros hyn ym mharagraff 4.4.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 **Cefndir**

Mae LlC wedi dechrau ymgynghoriad ar y newidiadau arfaethedig i'r system Treth y Cyngor gyda'r amcan o wneud y dreth yn decach ac yn fwy blaengar. Mae LlC wedi pwysleisio nad ymarfer i gynhyrchu refeniw yw hwn ac maent yn disgwyl iddo fod yn niwtral o ran refeniw. Mae'r ymgynghoriad yn gofyn am farn ar:

- 3 dull o newid y system Treth y Cyngor ac ailbrisio
- Y cyfnodau ailbrisio yn y dyfodol
- Diweddariadau i ostyngiadau ac eithriadau
- System fwy tryloyw gyda phroses apelio fwy effeithiol.

4.2 **Cynigion Llywodraeth Cymru**

Nod y newidiadau arfaethedig yw dosbarthu trethi'n decach drwy ostwng Treth y Cyngor i rai mewn bandiau is sy'n cael trafferth cyfrannu, a'i gynyddu i'r rhai mewn bandiau uwch. Mae tri dewis yn cael eu hystyried:

Diwygio ar **Raddfa Fach**: Cynnig i ailbrisio eiddo presennol yn y strwythur 9 band cyfredol ac addasu'r trothwyon. Cynhaliwyd yr ailbrisiad diwethaf yng Nghymru yn 2005 a chynigir y dylid prisio'r holl eiddo at Ebrill 2023. Byddai hyn yn golygu gostyngiad sylweddol yn sylfaen treth Sir Ddinbych gan y byddai preswylwyr yn talu llai o Dreth y Cyngor (gweler Atodiad 1). Byddai hyn yn cael ei ddigolledu gan gynnydd mewn Grant Cynnal Refeniw (y brif ffynhonnell cyllid grant cyffredinol mae pob Cyngor yng Nghymru yn ei gael gan LlC).

Diwygio ar Raddfa **Gymedrol:** Mae'r cynnig hwn yn debyg i'r diwygiad ar raddfa fach, ond gyda newidiadau cymesur i gyfraddau treth, a ddangosir yn Atodiad 2 yn gwneud y system yn decach. Er enghraifft, byddai eiddo ym Mand I yn talu 3 gwaith yn fwy nag eiddo Band D, o'i gymharu â'r 2.3 gwaith yn fwy mae'n ei dalu ar hyn o bryd. Fel enghraifft arall, byddai eiddo ym Mand A yn talu 5 rhan o 9 o dâl Treth y Cyngor Band D, sy'n llai na'r 6 rhan o 9 mae'r rhai ym Mand A yn ei dalu ar hyn o bryd. Fel mae'r enghreifftiau'n dangos, byddai hyn yn arwain at filiau llai ar y gwaelod a mwy ar y top. Mae'r diwygiad hwn yn symud yn nes tuag at degwch yn y system.

- Diwygio **Ehangach:** Y cynnig hwn yw'r un mwyaf blaengar ac mae'n cynnig cynyddu nifer y bandiau o 9 i 12 (drwy ychwanegu band o dan y Band A presennol, a 2 fand ychwanegol, Band J a K uwchben y Band I presennol) ac addasu lled y bandiau. Fel gyda'r cynnig blaenorol, byddai hyn yn golygu trethi is i'r bandiau isaf, fel y dangosir

yn Atodiad 3. Mae LlC yn ystyried mai'r diwygiad hwn fyddai'r cam mwyaf tuag at degwch.

Argymhellir bod CSDd yn cefnogi'r cynnig i Ddiwygio'n Ehangach, gan mai dyma'r dewis tecaf o ddiwygio trethi yn yr ymgynghoriad i breswylwyr CSDd. Mae'r risg bosibl i'r Cyngor drwy ddibynnu mwy ar gyllid Grant Cynnal Refeniw wedi cael ei amlygu yn yr ymateb arfaethedig i'r ymgynghoriad a gofynnwyd i Lywodraeth Cymru roi mwy o sicrwydd ar effeithiau cyfatebol y Grant Cynnal Refeniw.

4.3 **Amserlenni Llywodraeth Cymru**

Mae'r ymgynghoriad hefyd yn gofyn am farn ar gyflymder y newidiadau arfaethedig:-

- Gwneud yr holl newidiadau erbyn 2025
- Gohirio unrhyw newidiadau hyd at gyfnod nesaf y Senedd, sef 2028 fan gyntaf
- Rhoi'r newid ar waith fesul cam: y diwygiadau ar raddfa fach neu gymedrol o fis Ebrill 2025 a'r diwygio ehangach o 2028

Argymhellir bod CSDd yn cynnig rhoi'r newid ar waith fesul cam, i sicrhau ein bod yn deall unrhyw effeithiau yn llawn a'u bod yn cael eu rhoi ar waith ar gyflymder y gellir ei reoli gan y Cyngor. Ar adeg pan fo costau byw'n dal yn uchel a'r pwysau ariannol ar Gynghorau'n heriol, gall unrhyw sioc sydyn i lif arian hanfodol achosi problemau sylweddol.

4.4 **Dyddiau cau'r ymgynghoriad**

Mae ymgynghoriad LlC ar agor hyd at 6 Chwefror 2024, ac amlinellir ymateb llawn arfaethedig y Cyngor yn Atodiad 4. Gan na fyddai'n bosibl cydymffurfio â'r dyddiad cau hwn pe bai oedi i'r penderfyniad oherwydd iddo gael ei alw i mewn gan Graffu, mae angen gweithredu'r penderfyniad i gymeradwyo'r ymateb i'r ymgynghoriad ar unwaith. Gall unigolion nad ydynt yn aelodau o'r Cyngor sy'n dymuno darparu ymateb gwahanol wneud hynny drwy gyflwyno eu barn yn uniongyrchol i Lywodraeth Cymru erbyn 6 Chwefror 2024.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

5.1 Byddai effaith bositif ar fwyafrif preswylwyr Sir Ddinbych, dan unrhyw un o'r 3 dewis. Byddai gostyngiad yn Nhreth y Cyngor i aelwydydd sydd ym Mand D neu is ar hyn o bryd. Y mwyaf blaengar fo'r diwygiadau, mwyaf yn y byd fydd y gostyngiad i fandiau is. Fodd bynnag, byddai'r rhai ar fandiau uwch yn gweld cynnydd mwy yn eu bandiau. Eiddo a brisiwyd yn £1.6 miliwn neu fwy fyddai'n cael y cynnydd mwyaf.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1 Dan unrhyw un o'r dewisiadau, byddai sylfaen drethu CSDd yn gostwng yn sylweddol (gweler atodiadau 1, 2 a 3). Mae hyn yn golygu y byddai'r Cyngor yn codi llai o'i arian drwy Dreth y Cyngor. Mae LlC wedi sicrhau y byddai'r Grant Cynnal Refeniw yn gwrthbwyso unrhyw ostyngiad yn y sylfaen drethu. Fodd bynnag, mae risg posibl os byth y bydd y Grant Cynnal Refeniw yn cael ei leihau, gallai hyn effeithio'n fawr ar y Cyngor.

6.2 Disgwylir i'r gwariant Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor ostwng. Mae'r mwyafrif sy'n hawlio ar y Cynllun hwn ar fandiau eiddo A-C. Os bydd gostyngiad yn Nhreth y Cyngor y bandiau hyn, bydd yr hawliadau'n is. Gan nad yw'r Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor yn cael eu hariannu'n llawn gan Lywodraeth Cymru, bydd CSDd yn gweld yr arbediad hwn os bydd y fformiwla ariannu'n aros yr un fath. Disgwylir ymgynghoriad penodol ar newidiadau arfaethedig i'r Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor yn gynnar yn 2024, mae LlC wedi dweud nad oes bwriad i dynnu'r gefnogaeth yn ôl na'i lleihau.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1 Ymgynghoriad ar gynigion LlC yw hwn, felly LlC fyddai angen cynnal yr asesiad yn hytrach na Chyngor Sir Ddinbych.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1 Ymgysylltwyd â'r Aelod Arweiniol wrth ddatblygu'r ymateb. Gan mai ymgynghoriad gan Lywodraeth Cymru yw hwn, nid yw wedi bod drwy'r broses Graffu.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Bydd y newidiadau arfaethedig i'r system Dreth y Cyngor yn effeithio ar ein holl dreth dalwyr ac mae posibl iddo gael effaith ar faint o gyllid mae'r Cyngor yn ei gael. Er ein bod yn cefnogi system decach, rhaid rhoi digon o amser i newidiadau i'r system gael eu deall yn llawn. Mae Cynghorau eisoes yn rheoli nifer o newidiadau deddfwriaethol ar adeg pan nad yw'r cyllid a dderbynnir yn cadw ar y blaen â'r cynnydd mewn galw a chwyddiant uchel, sy'n achosi pwysau ariannol anghynaladwy. Mae ystyriaethau gweithredol hefyd, yn cynnwys yr angen i gefnogi preswylwyr ag ymholiadau a sicrhau bod systemau TG ar waith i reoli'r newid.

10. Beth yw'r risgiau ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Mae'r risg bosibl i'r Cyngor drwy ddibynnu mwy ar gyllid Grant Cynnal Refeniw wedi cael ei amlygu yn yr ymateb a gofynnwyd i Lywodraeth Cymru roi mwy o sicrwydd ar effeithiau cyfatebol y Grant Cynnal Refeniw.

10.2 Byddai gostyngiad sylweddol yn sylfaen drethu Sir Ddinbych dan unrhyw un o'r tri chynnig arfaethedig, fel y dangosir yn Atodiadau 1, 2 a 3. O ganlyniad, byddai'r Cyngor yn cynhyrchu llai o refeniw drwy Dreth y Cyngor.

10.3 Pe bai'r diwygiad ehangach yn cael ei roi ar waith, gallai hyn leihau faint o Dreth y Cyngor sydd angen ei gasglu o eiddo ar fandiau is yn Sir Ddinbych tua £8 miliwn. Mae LlC wedi ymrwymo i ddigolledu unrhyw golledion mewn Treth y Cyngor a gesglir drwy'r Grant Cynnal Refeniw. Mae'r diwygiadau arfaethedig yn symud y ddibyniaeth oddi ar Dreth y Cyngor i'r Grant Cynnal Refeniw i Sir Ddinbych yn fwy na'r rhan fwyaf o Gynghorau eraill Cymru.

10.4 Bydd y cynnydd yn nerbyniadau ariannol y blynyddoedd i ddod o ganlyniad i gynnydd canran yng nghyfradd Treth y Cyngor yn cael ei effeithio wrth leihau sylfaen Treth y Cyngor fel hyn.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1 O dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i Awdurdodau Lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol. Mae Tabl 4 Atodiad 1 Adran 13 y Cyfansoddiad Ymgynghori yn nodi bod y Cabinet yn penderfynu ar

ymatebion i ddogfennaeth ymgynghori sy'n debygol o gael goblygiadau i'r Awdurdod cyfan.

11.2 Mae Adran 7.25 Cyfansoddiad y Cyngor yn nodi y dylid rhoi penderfyniad ar waith ar unwaith mewn amgylchiadau eithriadol.

Consultation on a Fairer Council Tax:Phase 2

APPENDIX 1

- **Minimal reform** – revaluation of all existing properties within the existing 9 band structure with revised thresholds. The last revaluation was in 2005 with properties valued as at April 2023.

Current		**Proposed**	
Band	Value threshold	Band	Value threshold
A	Up to £44,000	A	Up to £112,000
B	£65,000	B	£155,000
C	£91,000	C	£211,000
D	£123,000	D	£278,000
E	£162,000	E	£376,000
F	£223,000	F	£516,000
G	£324,000	G	£748,000
H	£424,000	H	£987,000
I	over £424000	I	over £987000

The graph below shows DCC will see a big reduction in the Tax base from a revaluation. This will be compensated by an increase in the Revenue Settlement Grant (RSG).

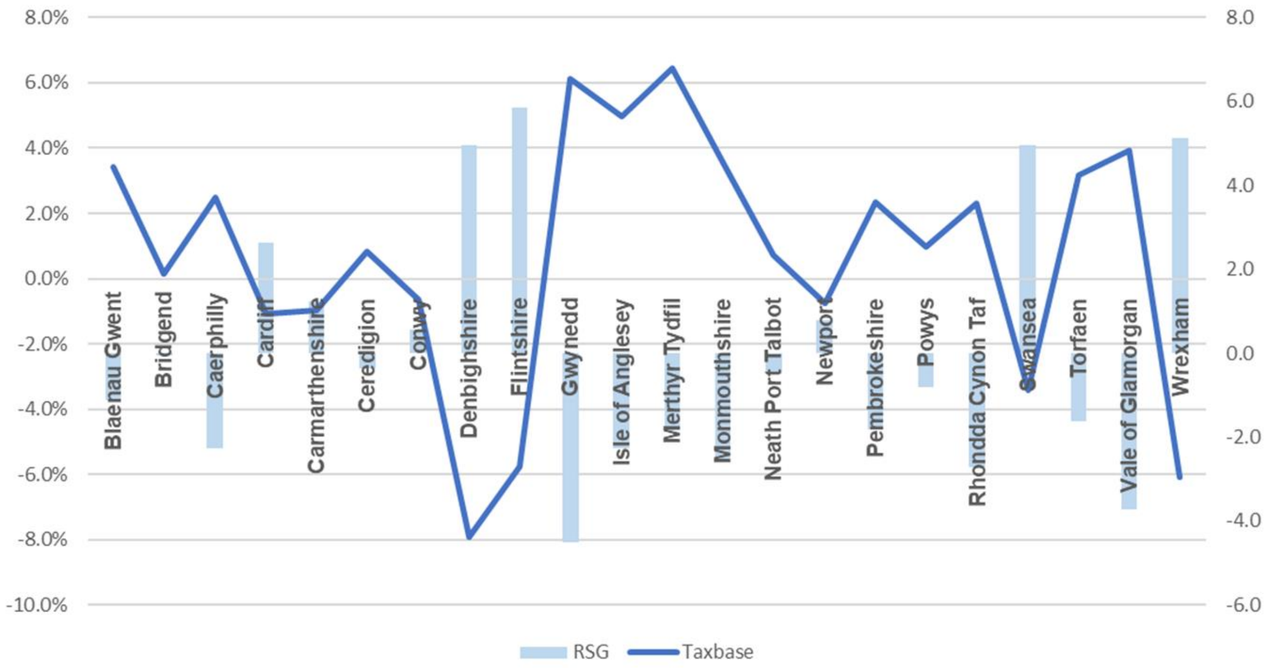
8.0%
6.0%
4.0%
2.0%
0.0%
-2.0%
-4.0%
-6.0%
-8.0%
-10.0%
8.0
6.0
4.0
2.0
0.0
-2.0
-4.0
-6.0
Blaenau Gwent
Bridgend
Caerphilly
Cardiff
Carmarthenshire
Ceredigion
Conwy
Denbighshire
Flintshire
Gwynedd
Isle of Anglesey
Merthyr Tydfil
Monmouthshire
Neath Port Talbot
Newport
Pembrokeshire
Powys
Rhondda Cynon Taf
Swansea
Torfaen
Vale of Glamorgan
Wrexham
RSG
Taxbase

Consultation on a Fairer Council Tax:Phase 2

APPENDIX 2

- **Modest reform –** As the minimal reform above, however this reform will change the tax rates as shown below. This will result in lower bills at the bottom and higher at the top. This reform moves closer towards fairness in the system.

Current

Band	Value threshold	Tax Rate
A	Up to £44,000	6 / 9
B	£65,000	7 / 9
C	£91,000	8 / 9
D	£123,000	9 / 9
E	£162,000	11 / 9
F	£223,000	13 / 9
G	£324,000	15 / 9
H	£424,000	18 / 9
I	over £424000	21 / 9

Proposed

Band	Value threshold	Tax Rate
A	Up to £112,000	5 / 9
B	£155,000	6 / 9
C	£211,000	7.5 / 9
D	£278,000	9 / 9
E	£376,000	12 / 9
F	£516,000	15 / 9
G	£748,000	18 / 9
H	£987,000	22 / 9
I	over £987000	27 / 9

The graph below shows DCC's Tax Base will decrease further than minimal reform with a heavier reliance on the increase on the RSG

Members Brief – Fairer Council Tax

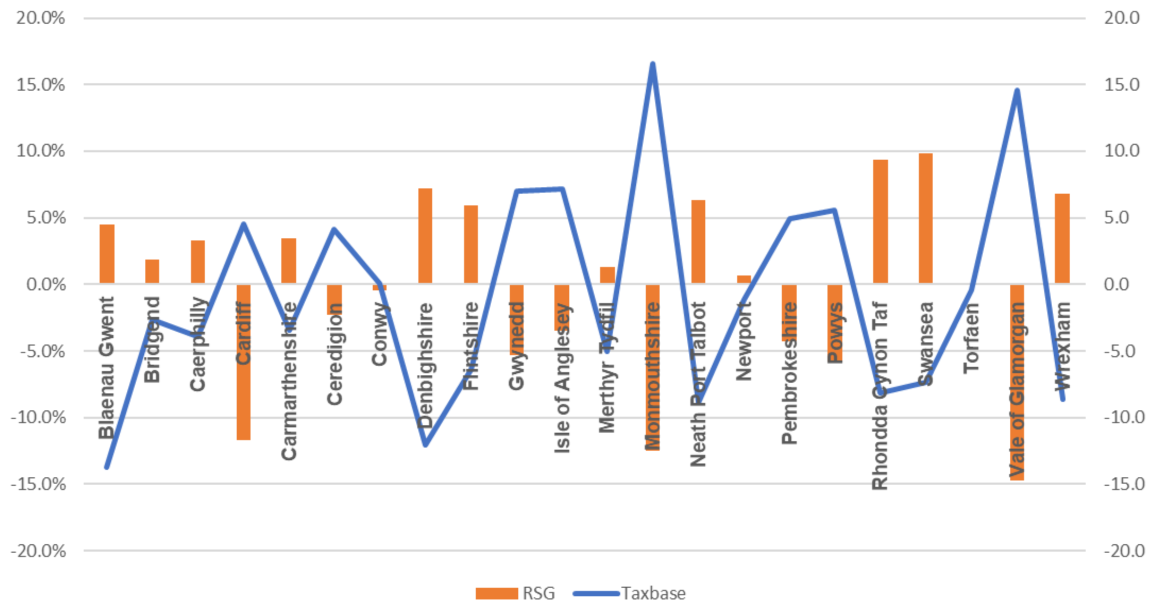

Consultation on a Fairer Council Tax:Phase 2

APPENDIX 3

- **Expanded reform –** This proposal is the most progressive. There would be an increase in the number of bands from 9 to 12 as well as changing the band widths within the bands. As with the previous proposal, those in the lowest bands will pay less. WG deem this the reform with the biggest step towards fairness within the system.

Proposed New Bands and Rates

Band	Value threshold	Tax Rate	%
A1	Up to £80,000	3.5 / 9	3.2
A2	£110,000	4.5 / 9	10.3
B	£150,000	5.5 / 9	19.6
C	£200,000	7.25 / 9	20.5
D	£270,000	9 / 9	18.1
E	£360,000	11.5 / 9	13.5
F	£480,000	14.5 / 9	8.5
G	£650,000	17.5 / 9	4.2
H	£880,000	21.5 / 9	1.5
I	£1.2m	26 / 9	0.5
J	£1.6m	28 / 9	0.1
K	over £1.6m	30.5 / 9	0.0

Members Brief – Fairer Council Tax

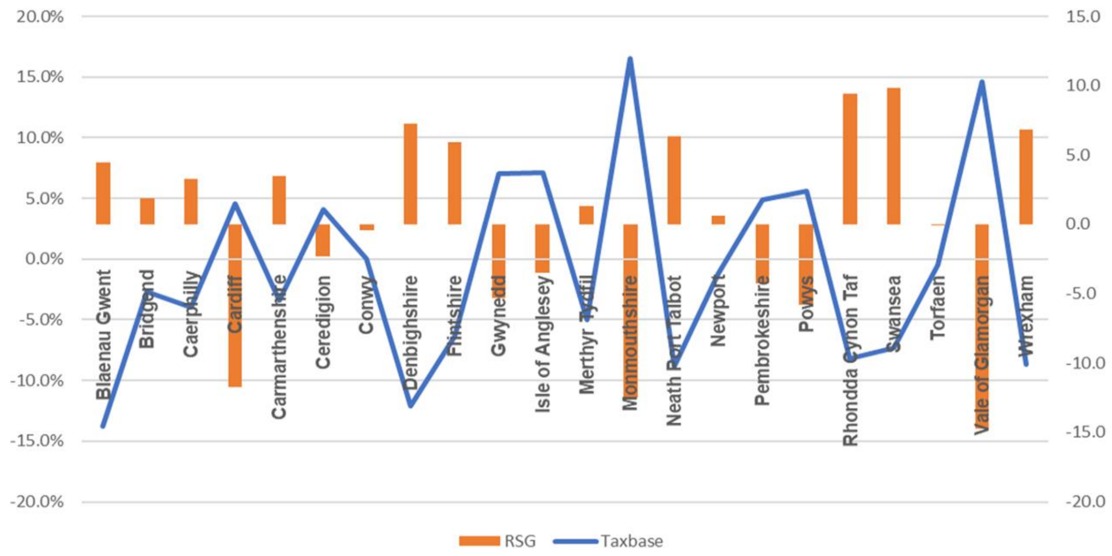

A Fairer Council Tax: phase 2

Organisation (if applicable):

Denbighshire County Council Revenues and Benefits

Responses to consultations may be made public. To keep your response anonymous (including email addresses) tick the box: ☐

Questions about Council Tax bands and tax-rates

Please read about the 3 possible approaches to designing a new Council Tax system before answering the following questions. We welcome evidence about the possible benefits for, and impacts on, households and councils. We are particularly interested in the views of people with lived experience of disadvantaged backgrounds and those who have experience working with people with protected characteristics.

Question 1

What Council Tax band are you currently in? Please choose an option, you may wish to refer to your latest Council Tax bill or you can check your council tax band by looking up your address or postcode.

- Band A ☐
- Band B ☐
- Band C ☐
- Band D ☐
- Band E ☐
- Band F ☐
- Band G ☐
- Band H ☐
- Band I ☐
- I don't pay Council Tax ☐
- Not applicable ☒

Question 2

Which council area do you live in?

- Isle of Anglesey / Ynys Mon ☐
- Cyngor Gwynedd ☐
- Conwy ☐
- Denbighshire ☐
- Flintshire ☐
- Wrexham ☐
- Powys ☐
- Ceredigion ☐
- Pembrokeshire ☐
- Carmarthenshire ☐

- Swansea ☐
- Neath Port Talbot ☐
- Bridgend ☐
- Vale of Glamorgan ☐
- Rhondda Cynon Taf ☐
- Merthyr Tydfil ☐
- Caerphilly ☐
- Blaenau Gwent ☐
- Torfaen ☐
- Monmouthshire ☐
- Newport ☐
- Cardiff ☐
- Not applicable ☒

Question 3

The Welsh Government has shown 3 possible approaches for how to design a fairer Council Tax system. We want to ask you about your appetite for reform.

Do you think we should aim for:

- approach 1: minimal reform ☐
- approach 2: modest reform ☐
- approach 3: expanded reform ☒

Or do you have other views or ideas about the approach we should take to the scale of reform (please specify)? ☐

The expanded reform allows for the more progressive and fairer element to reach those tax payers who are in the lowest value properties and who are more likely to be on a low income, living alone or receiving Council Tax Reduction.

We support approach 3, however there are concerns in Denbighshire as the Tax Base will significantly drop, with more reliance on the RSG. If the RSG was to be reduced, the impact will be greater due to the fact the Tax Base is low.

There is also a risk that those LA's where the Tax Base reduces, will increase Council tax significantly if RSG decreases, meaning the fairness of the scheme becomes a postcode lottery and will erode the rationale for the changes.

Denbighshire would ask that WG provide assurances if approach 2 or 3 is progressed that the decrease in Tax Base will be mitigated by the increase in RSG on a long term basis

Question 4

The Welsh Government has described when the changes could be made to the Council Tax bands and tax-rates. Again, we want to ask about your appetite for reform:

Do you think we should make changes according to the:

- fastest timetable: minimal, modest or expanded reform by 1 April 2025 ☐
- slower reform: minimal modest or expanded reform starting in 2028 ☐
- staged reform: minimal or modest reform in 2025, moving to expanded reform in the next Senedd term ☒

Or do you have other views or ideas about the approach we should take to the pace of reform (please specify)? ☐

Denbighshire support the revaluation to be implemented by 2025 to allow this to be up to date before implementing the further changes. It would also allow time for any appeals with the VOA to be considered, as well as the complex transitional arrangements to be detailed before the further changes are implemented. CTR will also be impacted by the revaluation. WG will need to review the funding arrangements for this. Currently Denbighshire have over £1m shortfall on CTR expenditure compared to what is funded. Revaluation will allow for this to be evaluated and the impact considered before the further approaches commence.

Questions about discounts, disregards and exemptions

Question 5

Do you agree there should be an overall time-limit on Exemption F to discourage properties being left empty and exempt from Council Tax for an indefinite period?

A Class F exemption is currently provided for properties that have been unoccupied since a former resident's death where the only person liable for Council Tax would be the deceased's personal representative, and no grant of probate or letters of administration has been made.

- Yes ☒
- No ☐

Question 6

What do you consider is a reasonable period for obtaining probate or letters of administration?

- 2 years ☐
- 3 years ☐
- 4 years ☐
- Other (please specify) ☒

Agree there should be a time bound period. Properties on a Class F exemption have increased in Denbighshire. Many properties are left empty for a number of years. Some are potentially being used as second homes but this is not possible to administer with the current legislation.

6 months period to apply for probate

6 months period after probate is granted.

This would give the payer 1 year to administer the estate. A S13a can always be considered for any exceptional cases, however the norm would be 12 months maximum and then a full charge or potential premium if applicable.

Question 7

Which title do you think should replace the term ‘severely mentally impaired’?

- Option A: significant brain impairment ☐
- Option B: significant brain condition ☒

Question 8

Do you agree with the proposed definition to describe a person with a significant brain impairment or condition?

The definition is: “Significant (and permanent) mental condition or change that impacts on the brain's ability to function.”

- Yes ☒
- No ☐
- Any other views (please specify) ☒

In a lot of cases we have customers that have capacity to deal with their own affairs but they are considered SMI by their GP. However the title doesn’t necessarily mean any ‘severe’ mental challenges. Possibly a term that does not include mental or impairment as these are deemed derogatory terms in the context that they are used for this exemption. Perhaps something around capacity should be more appropriate.

Question 9

Do you have any views on the qualifying criteria for a person with a significant brain impairment or condition to be entitled to an exemption or disregard?

The current qualifying criteria are for a person to be entitled to a qualifying benefit and to have medical certification from a registered practitioner.

- Option A: remove the requirement for a person to be entitled to a qualifying benefit in order to qualify for the exemption or disregard but retain the need for a medical certification ☐

- Option B: where a person can provide proof of clinical diagnosis, the requirement for a person to be in receipt of a qualifying benefit could be removed at the discretion of the council ☐

- Other (please specify) ☒

If the intent of the exemption is to award to individuals who lack capacity, the criteria possibly needs to change to reflect the severity. The GP certificate is often signed for conditions that possibly don’t impact on the persons life significantly or may be a degenerative condition that may not initially but in 5 years may mean they qualify. We have seen individuals have a GP certificate for conditions that allow a person to still work full time and not need additional support. It therefore raises a question about the rationale for the exemption.

Questions about Welsh language

Question 10

We would like to know your views on the effects that these proposals would have on the Welsh language, specifically on opportunities for people to use Welsh and on treating the Welsh language no less favourably than English.

What effects do you think there would be? How could positive effects be increased, or negative effects be mitigated?

It is believed there will be a neutral impact on the Welsh language. By Wales becoming a more progressive and fairer nation in terms of Council Tax, this could increase the likelihood of younger people remaining in Wales as a place to live, however it equally could encourage people to move into Wales.

Question 11

Please also explain how you believe the proposed policy approach could be formulated or changed so as to have positive effects or increased positive effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language, and no adverse effects on opportunities for people to use the Welsh language and on treating the Welsh language no less favourably than the English language.

All of the public communications regarding Council Tax is always bilingual, possible using some Welsh medium business to support the promotion and information of the changes.

Any other views

Question 12

We have asked a number of specific questions. If you have any related points which we have not specifically addressed, please use this space to record them.

The process of gaining a Liability Order within the Magistrates Court seems outdated and burdensome on LA's and the justice system. It also generates costs for tax payers already struggling to pay. Could the recovery process be considered to allow the recovery paths to be utilised once a certain stage is reached without the need for Court or costs. Housing Benefit Overpayments operate in this way and it works well.

It is suggested that Council Tax Reduction is applied consistently across Wales by was of a DWP notification if all information is provided rather than customers having to make a separate application. This will reduce the numbers of households missing out on entitlement.

Non Domestic Rates currently has too many loop holes to allow companies not to pay with no avenues of recovery for LA's to utilise. Often shell companies are used to buy properties. The property is the only asset of the company. Without the ability to do a Charging Order, as with Council Tax, Wales is writing off millions in uncollected NDR debts. It is also too easy for Ltd companies to avoid paying by dissolving a company with no challenge and again leaving no recourse for LA's to collect the monies owed, often with the same directors etc occupying under a new company name. There needs to be some form of liability of the directors and again being able to utilise Charging Orders for this purpose would help.

Many town centres have partly occupied buildings, whereby the ground floor is a shop/café or other retail outlet but upstairs is empty. Could there be an incentive to have the remainder of the building utilised for domestic purposes to enhance town centres, increase foot fall as well as assist with the strategy to increase affordable housing. Many town centres have 3 or 4 stories empty and capable of being occupied.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	23 Ionawr 2024
Aelod / Swyddog Arweiniol	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol / Liz Thomas, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Awdur yr adroddiad	Liz Thomas, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Teitl	Adroddiad Cyllid (Rhagfyr 2023/24)

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn nodi manylion cyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2023/24. Mae'r adroddiad hefyd yn crynhoi'r wybodaeth ddiweddaraf ynghylch y Cynllun Cyfalaf, y Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Diben yr adroddiad yw rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor a chadarnhau'r cyllidebau gwasanaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer 2023/24.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Bod yr Aelodau'n nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2023/24 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2023/24 fel y manylir yn ei chylch yn Atodiad 1. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £250.793 miliwn (£233.696 miliwn yn 22/23). Ar hyn o bryd rhagwelir gorwariant o £3.229miliwn (£3.325m oedd swm y gorwariant y mis diwethaf) yn bennaf o ganlyniad i bwysau o fewn y

Gwasanaethau Digartrefedd a Gofal Cymdeithasol i Oedolion, Gwasanaethau Plant a Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol a wrthbwyswyd y mis hwn drwy gamau gan wasanaethau i gyflawni arbedion dros dro o fewn y flwyddyn. Gellir defnyddio'r gronfa wrth gefn ar gyfer lliniaru ar y gyllideb i dalu am y gorwariant eleni, ond bydd hynny ar draul yr adnoddau a fydd ar gael wrth ymateb i wasgfeydd annisgwyl mewn blynyddoedd i ddod. Bydd angen i wasanaethau adolygu gwariant ac incwm yn eu meysydd yn barhaus er mwyn lliniaru effaith y gorwariant cyllidebol cyffredinol. Esbonnir cefndir y risgiau a'r rhagdybiaethau cyfredol sy'n sail i'r asesiad hwn yn Adran 6 ac Atodiad 2.

Wrth bennu cyllideb 2023/24 bu gofyn am ganfod gwerth £8.172 miliwn o arbedion ac arbedion effeithlonrwydd ar wasanaethau a chytuno arnynt, fel y nodir isod:

- Gostwng y Gyllideb Ariannu Cyfalaf a'r gyllideb arian at raid Gorfforaethol (£2.267 miliwn)
- Effaith yr adolygiad actiwaraidd teirblwydd o Gronfa Bensiynau Clwyd (£3.828 miliwn)
- Arbedion yn sgil dod â'r gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau'n ôl yn fewnol (£0.300 miliwn)
- Chwyddo Ffioedd a Thaliadau yn unol â'r polisi Ffioedd a Thaliadau y cytunwyd arno (£0.423 miliwn)
- Arbedion effeithlonrwydd mewn gweithrediadau (£0.538 miliwn) wedi'u dirprwyo i Benaethiaid Gwasanaeth mewn ymgynghoriad ag Aelodau Arweiniol.
- Gofynnwyd hefyd i ysgolion gynllunio ar gyfer arbedion effeithlonrwydd o 1% (£0.816 miliwn).

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol yn sylfaen i waith ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Manylir ynghylch y cyd-destun arwyddocaol mewn gwasanaethau sy'n egluro'r amrywiadau a'r risgiau yn Atodiad 2, ond dylid nodi'r materion canlynol hefyd:

6.1 Cyllidebau Corfforaethol – Amcangyfrifir ar hyn o bryd y bydd £391,000 o arian at raid corfforaethol a £750k o gyllideb ariannu cyfalaf ar gael i'w ryddhau: Bydd y galw am arian at raid a phwysau chwyddiant eraill yn cael eu monitro'n agos.

6.2 Y Gwasanaeth Addysg a Phlant – er bod pwysau ychwanegol o £2.7 miliwn wedi'i gynnwys yn y gyllideb ar gyfer 2023/24, mae hwn yn dal yn faes sy'n peri pryder. Y sefyllfa derfynol a ragwelir ar hyn o bryd yw gorwariant o £2.389miliwn (£1.909m o'r blaen) oherwydd gwasgfeydd ym maes gofal cymdeithasol plant (£2.441 miliwn) ac ychydig o arian dros ben yn y gwasanaethau Addysg (-£52k). Mae'r symud y mis hwn yn bennaf oherwydd costau cynyddol dau leoliad plant, ble mae anghenion y person ifanc wedi cynyddu'n ddiweddar.

6.3 Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Gwasanaethau Digartrefedd – er bod pwysau ychwanegol o £8.187 miliwn wedi'i gynnwys yn y gyllideb ar gyfer 2023/24, mae hwn yn dal yn faes sy'n peri pryder. Y sefyllfa derfynol a ragwelir ar hyn o bryd yw gorwariant o £1.938 miliwn (£2.033 miliwn o'r blaen) yn sgil pwysau o fewn Gofal Cymdeithasol i Oedolion (£1.095 miliwn) a'r maes Digartrefedd (£0.843 miliwn). Mae pwysau cynyddol o fewn Gofal Cymdeithasol i Oedolion y mis hwn wedi'i wrthbwyso gan ostyngiad bach mewn costau Digartrefedd.

6.4 Ysgolion – Roedd y gyllideb a gymeradwyodd y Cyngor ar gyfer 2023/24 yn cynnwys cyfanswm buddsoddiad ychwanegol net o £3.03 miliwn yng nghyllidebau dirprwyedig ysgolion (heb gynnwys cynnydd mewn grantiau Llywodraeth Cymru). Yr amcanestyniad diweddaraf ar gyfer balansau ysgol i'w cario ymlaen i 2024/25 yw credyd net gwerth £1.723 miliwn, sy'n gyfwerth â gostyngiad o £7.216 miliwn yn y balans a ddygwyd ymlaen i 2023/24, sef £8.939 miliwn. Mae mwyafrif y symudiad yn bodloni'r disgwyliadau gan fod a wnelo'r balansau agoriadol uchel yn bennaf â derbyn cyllid untro i'w wario ar raglenni dal i fyny ac adfer mewn ysgolion. Bydd cydweithwyr Addysg a Chyllid yn gweithio'n agos i sicrhau y defnyddir y balansau hyn yn amserol ac effeithiol ac yn cadw golwg fanwl ar yr ysgolion sy'n rhagweld balansau diffyg. Mae tanwariant bychan o £162,000 ar gyllidebau ysgolion sydd heb eu dirprwyo.

6.5 Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn rhagdybio y bydd gostyngiad mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £814,000 o gymharu â £922,000 adeg cymeradwyo'r gyllideb. Mae a wnelo'r symudiad â gostyngiad yn incwm rhenti amcangyfrifedig, a gaiff ei wrthbwyso gan gyfraniad is at raglen gyfalaf y CRT. Rhagwelir

felly y bydd balansau'r CRT yn £754,000 ddiwedd y flwyddyn. Mae'r Gyllideb Gyfalaf o £17 miliwn yn cael ei rhannu'n bennaf rhwng gwelliannau arfaethedig yn y stoc dai bresennol (£9 miliwn) a chaffaeliadau a datblygiadau tai newydd (£8 miliwn).

6.7 Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Rhagfyr, roedd cyfanswm benthyciadau'r Cyngor yn £300.943 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 4.36% ac roedd ein buddsoddiadau'n £22.1 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 5.18%.

6.8 Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor i'w weld yn Atodiad 3. Cymeradwywyd Cynllun Cyfalaf gwerth £103.9 miliwn a'r gwariant hyd yma yw £54 miliwn. Mae Atodiad 4 yn cynnwys diweddariad ar y prif brosiectau sydd wedi'u cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf cyffredinol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Cyflwynwyd Asesiadau o'r Effaith ar Les ar gyfer y cynnydd yn Nhreth y Cyngor i'r Cyngor ar 31 Ionawr 2023.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, cafodd proses y gyllideb ei hystyried gan y Tîm Arwain Strategol, cyfarfodydd Briffio'r Cabinet, Arweinwyr Grŵp a chyfarfodydd Briffio'r Cyngor. Mae'r Fforwm Cyllideb Ysgol wedi'i gynnwys yn y cynigion drwy gydol y flwyddyn. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol. Mae proses y gyllideb ar gyfer 2024/25 yn cynnwys cynlluniau i ymgynghori ac ymgysylltu â'r cyhoedd a budd-ddeiliaid eraill.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae lefel sylweddol y gorwariant ar draws y gwasanaethau yn bryder mawr. Gofynnwyd i bob gwasanaeth ddod o hyd i arbedion yn ystod y flwyddyn drwy roi'r gorau i wariant nad yw'n hanfodol a gohirio gwariant ble bo'n bosibl. Mae'r arbedion hyn wedi gwrthsefyll cynnydd yn y galw ar gyfer lleoliadau costus mewn Gwasanaethau Plant y mis hwn. Bydd yr arian wrth gefn Lliniaru'r Gyllideb a glustnodwyd yn cael ei ddefnyddio i gefnogi'r gorwariant, ond mae risgiau a phwysau pellach yn y misoedd i ddod yn golygu bod angen camau rheoli cadarnhaol i leihau gwariant yn ystod y flwyddyn. Mae gwasanaethau'n parhau i adolygu eu holl wariant ac incwm yn eu meysydd er mwyn lliniaru ar effaith y

gorwariant yn eu cyllidebau. Mae yna lawer o fuddsoddiad wedi bod yn y meysydd gwasanaeth penodol hyn yn y blynyddoedd diwethaf ac mae'r pwysau yn y galw yn parhau ar y gwasanaethau. Mae gwaith sylweddol wedi cael ei gwblhau i baratoi i osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2024/25 ac adlewyrchir y gwasgfeydd ar wasanaethau yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig sydd wedi cael ei adnewyddu yn ddiweddar.

10. Beth yw'r risgiau ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae hwn yn parhau'n gyfnod ariannol heriol iawn ac mae'r materion gwasanaeth arbennig hyn, ynghyd â phwysau chwyddiant drwy'r holl wasanaethau, yn dod yn fwyfwy anodd eu hariannu wrth i'n cyllid fethu dal i fyny â'r pwysau o ran chwyddiant, gwasanaethau a demograffeg. Mae lefel pwysau'r gyllideb yn ystod y flwyddyn yn lleihau ein lefel o arian at raid ar gyfer y dyfodol ac yn rhoi pwysau ar wytnwch ariannol y Cyngor pan mae'n wynebu'r sefyllfa ariannol a ragwelir o fewn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Er bod y rhagolygon ariannol yn ansicr, mae gan y Cyngor broses gyllidebol gadarn sy'n helpu i nodi'r gwasgfeydd hyn a chanfod arbedion a dulliau ariannu a fydd yn helpu i gynnal cyflwr ariannol y Cyngor i'r dyfodol.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

O dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Appendix 1

DENBIGHSHIRE COUNTY COUNCIL REVENUE BUDGET 2023/24

Dec-23	Net Budget 2022/23 £'000	Budget 2023/24 Expenditure £'000	Income £'000	Net £'000	Projected Outturn Expenditure £'000	Income £'000	Net £'000	Expenditure £'000	Income £'000	Net £'000	Net %	Variance Previous Report £'000
Housing and Communities	2,755	3,603	-763	2,840	4,253	-1,622	2,631	650	-859	-209	-7.36%	-123
Education and Children's Service	19,160	38,370	-16,288	22,082	38,495	-14,025	24,470	125	2,263	2,388	10.81%	1,909
Corporate Support: Performance, Digital, Assets	6,966	11,842	-3,819	8,023	14,089	-6,273	7,816	2,247	-2,454	-207	-2.58%	28
Corporate Support: People	3,868	6,286	-1,953	4,333	6,145	-1,961	4,184	-141	-8	-149	-3.44%	-112
Finance and Audit	3,323	5,324	-2,124	3,200	5,466	-2,433	3,033	142	-309	-167	-5.22%	-149
Highways and Environmental Services	17,275	30,928	-12,562	18,366	34,547	-15,262	19,285	3,619	-2,700	919	5.00%	1,048
Planning, Public Protection and Countryside	11,168	19,630	-7,480	12,150	20,072	-8,060	12,012	442	-580	-138	-1.14%	-162
Adult Social Care and Homelessness	44,174	74,329	-21,931	52,398	72,010	-17,674	54,336	-2,319	4,257	1,938	3.70%	2,032
Leisure - Retained Budgets	3,654	3,402	0	3,402	3,397	0	3,397	-5	0	-5	-0.15%	-5
Total Services	**112,343**	**193,714**	**-66,920**	**126,794**	**198,474**	**-67,310**	**131,164**	**4,760**	**-390**	**4,370**	3.45%	**4,466**
Corporate	17,699	47,523	-29,271	18,252	47,132	-29,271	17,861	-391	0	-391	-2.14%	-391
Precepts & Levies	5,381	6,064	0	6,064	6,064	0	6,064	0	0	0	0.00%	0
Capital Financing	15,943	15,243	0	15,243	14,493	0	14,493	-750	0	-750	-4.92%	-750
Total Corporate	**39,023**	**68,830**	**-29,271**	**39,559**	**67,689**	**-29,271**	**38,418**	**-1,141**	**0**	**-1,141**	-2.88%	**-1,141**
Council Services & Corporate Budget	**151,366**	**262,544**	**-96,191**	**166,353**	**266,163**	**-96,581**	**169,582**	**3,619**	**-390**	**3,229**	1.94%	**3,325**
Schools & Non-delegated School Budgets	**82,330**	**93,575**	**-9,135**	**84,440**	**101,785**	**-10,291**	**91,494**	**8,210**	**-1,156**	**7,054**	**8.35%**	**7,054**
Total Council Budget	**233,696**	**356,119**	**-105,326**	**250,793**	**367,948**	**-106,872**	**261,076**	**11,829**	**-1,546**	**10,283**	4.10%	**10,379**
Housing Revenue Account	**4**	**19,302**	**-18,380**	**922**	**18,703**	**-17,889**	**814**	**-599**	**491**	**-108**		**-122**

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Appendix 2 - Service Variance Narrative

Service	Variance Last Month £000	Variance This Month £000	Change £000	Description
Housing and Communities	**-123**	**-209**	-86	Underspend, and increase this month, due to vacancy management and maximisation of grants.
Education and Children's Service	**1,909**	**2,388**	479	See body of report for summary. Overspend in children's social care (£2.441m) mainly due to placements costs, further increasing this month due to two specialised placements. All placements have been costed to realistic timescales, however no allowance has been made for any further placements throughout the year. Underspend in Education services (-£52k) due to pressures in Additional Learning Needs offset by grant maximisation .
Corporate Support: Performance, Digital, Assets	**28**	**-207**	-235	Underspend due to in-year savings from vacancy management, grant maximisation and reduced spend on supplies.
Corporate Support: People	**-112**	**-149**	-37	Underspend, and increase this month, due to vacancy management.
Finance and Audit	**-149**	**-167**	-18	Underspend, and increase this month, due to vacancy management
Highways and Environmental Services	**1,048**	**919**	-129	Overspend due to pressures in highways maintenance, streetscene and waste services offset this month due to increase in fees and reduced spend on supplies.
Planning, Public Protection and Countryside	**-162**	**-138**	24	Underspend due to vacancy management offset this month by reduced Planning and Parking income. Current School Transport contracts are included in the projection, but risks remain as there is no allowance for any further emergency or discretionary transport requirements.
Adult Social Care and Homelessness	**2,032**	**1,938**	-94	See body of report for summary. The £1.938m overspend is due to an overall pressure in Adult Social Care (£1.095m) and in Homelessness (£0.843m). The pressures in Adult Social Care increased this month (+£92k) with further pressures in mental health services. The pressures in Homelessness reduced this month (£187k) due to a slight reduction in average rate per night in temporary accommodation.
Leisure - Retained Budgets	**-5**	**-5**	0	Minor variances
Corporate & Miscellaneous	**-391**	**-391**	0	Release of contingencies held for pay and energy inflation. See body of report for details
Precepts & Levies	**0**	**0**	0	See body of report for details
Capital Financing	**-750**	**-750**	0	Reduced capital financing costs in-year due to delayed expenditure on some capital projects. The position on capital financing is very much related to progress on capital projects and variances do not fully crystallise until the final outturn is known. Whilst in previous years any underspend on this budget has been carried forward to help support the capital programme, this will not be possible this year due to the level of overspend currently being reported on revenue.
Council Services & Corporate Budget	**3,325**	**3,229**	**-96**	

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Denbighshire County Council - Capital Plan 2022/23 - 2025/26

APPENDIX 3

Position to end December 2023

		2022/23 OUTTURN POSITION £000s	2023/24 ORIGINAL ESTIMATE £000s	2023/24 LATEST ESTIMATE £000s	2024/25 LATEST ESTIMATE £000s	2025/26 LATEST ESTIMATE £000s
Capital Expenditure						
	Total Estimated Payments - Other	25,658	22,464	41,162	19,178	5,356
	Total Estimated Payments - Major Projects:					
	Housing Improvement Grants	1,303	1,500	1,912	0	0
	Highways Maintenance	4,713	4,713	4,484	1,004	0
	Central Prestatyn Coastal Defence Scheme	496	16,420	11,149	9,199	5,250
	Central Rhyl Coastal Defence Scheme	626	35,052	30,424	24,340	10,636
	Rhyl Queens Market Redevelopment	3,662	2,848	2,709	175	0
	Waste Service Remodelling	4,372	8,847	11,687	0	0
	Contingency		500	329		
	Total	**40,830**	**92,344**	**103,856**	**53,896**	**21,242**
Capital Financing						
External Funding		26,922	21,253	33,426	14,076	5,197
Receipts and Reserves		2,329	3,980	7,764	0	0
Prudential Borrowing		11,579	67,111	62,666	39,820	16,045
Unallocated Funding		0	0	0	0	0
	Total Capital Financing	**40,830**	**92,344**	**103,856**	**53,896**	**21,242**

Note: 2023/24 Original Estimate is the position as approved by Council on 28 February 2023

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Appendix 4

Major Capital Projects Update – December 2023

Rhyl Queens Market Redevelopment	
Total Budget	£13.253m
Expenditure to date	£12.847m
Estimated remaining spend in 23/24	£0.231m
Future Years' estimated spend	£0.175m
Funding	WG £8.060m DCC Asbestos £0.272m. DCC £4.921m

Narrative:

Construction commenced on Monday 15 August 2022 and scheduled handover is Friday 12th January 2024.

The operating model for the Queen's Market is under review.

The Council's Facilities Management Team will be responsible for the building in the interim.

Forecast In Year Expenditure 23/24	£2.709m

Waste Service Re-modelling	
Total Budget	£21.992m
Expenditure to date	£15.314m
Estimated remaining spend in 23/24	£6.678m
Future Years estimated spend	£0
Funding	WG £12.022m, DCC £9.970m

Narrative:

A number of work streams are being taken forward including:

- Work is ongoing with Phase 2 of the construction of the new waste transfer station (WTS) at the Colomendy Industrial Estate in Denbigh. Completion is currently anticipated in early 2024 – c. end February.
- Permit application for new WTS - NRW issued a Permit on 14th December 2023.
- At present working towards a go live of the new recycling collections model in June 2024 subject to recruitment of new staff required to serve the new model.
- In advance of the main service change, a roll out of AHP weekly collections for those who wish to sign up was launched at the end of September 2023 in an initial Pilot area (LL16 / LL17) before sign up launched County wide in January 2024 for implementation in June 2024 in conjunction with the switch to the new recycling collections model.
- Specification and procurement of the new fleet required to support the new model has been completed with delivery of this new fleet anticipated to commence in early 2024 ahead of the roll out of the new service to allow for commissioning and training on the new fleet before it goes operational.
- Procurement of the new containers complete and deliveries to DCC have commenced ahead of roll out in 2024 from the end of February through to end May to deliver the new containers to households ahead of the go live switch to the new recycling collections model in June.
- A number of mobilisation and communication activities are ongoing to prepare for the service change and include developing the new collection routes; planning for any staffing changes/requirements and ongoing engagement and communication with stakeholders and residents.

Forecast In Year Expenditure 23/24	£11.687m

Sustainable Communities for Learning – Band B	
Total Budget	£51.9m
Expenditure to date	£1.176m
Estimated remaining spend in 23/24	£0.417m
Future Years' estimated spend	£50.307m
Funding	WG £36.1m, DCC £15.8m

Narrative:

The various schemes included within Band B of the Sustainable Communities for Learning Programme in partnership with Welsh Government are progressing as follows.

The Outline Business Case for the Ysgol Plas Brondyffryn project was approved by Welsh Government and the pre planning consultation with the community on the proposed design of the new school has now taken place. The statutory notice for the proposed extension in capacity was published on the 8th November and the period for objection ran until the 5th December 2022. Two objections were received and Cabinet approved the proposal to increase the capacity of the school in February 2023. In September 2023 Cabinet approved to proceed to submit a planning application for development on the Ystrad Road site. Work on the project is progressing with a view to a formal submission of the planning application.

The Denbigh High project is linked to the Ysgol Plas Brondyffryn scheme. The design brief is currently being developed with the view of commissioning concept designs for the site. As part of the process discussions are taking place with the school.

The findings of the feasibility report for Ysgol Bryn Collen / Ysgol Gwernant in Llangollen have been assessed and a way forward for this project identified. Further design work is being commissioned in the context of the constraints regarding phosphates around the Dee Valley area which could impact on planning approvals.

Design and Construction have completed initial feasibility works that identified and assessed options for Ysgol Pendref. The findings were presented to the Modernising Education Programme Board in September. Further feasibility work has now been commissioned on the potential options which will involve input from the school with a view to a creating a concept design which identifies the preferred solution for the project.

The projects under Band B are required to meet Net Carbon Zero requirements and Welsh Government have agreed to meet these additional costs to an agreed benchmark. Discussions have also taken place with Welsh Government regarding likely cost pressures for individual projects and how this will impact on the overall programme affordability. The 4 Band B projects will need to be considered as part of the next phase of the delivery of Sustainable Communities for Learning Programme whereby a rolling programme of projects will need to be submitted to Welsh Government in early 2024.

Forecast In Year Expenditure 23/24	£0.640m

Central Prestatyn and Central Rhyl Coastal Defence Schemes – Construction Phase	
Total Budget	Prestatyn £26.094m Rhyl £66.026m
Expenditure to date	Prestatyn £8.798 Rhyl £19.596m
Estimated remaining spend in 23/24	Prestatyn £2.848m Rhyl £11.453m
Future Years' estimated spend	Prestatyn £14.448m Rhyl £34.977m
Funding	Prestatyn: WG £22.18m; DCC £3.914m Rhyl: WG £56.122m; DCC £9.904m

Narrative:

Prestatyn
Construction has commenced by Balfour Beatty and is scheduled to finish September 2025.

Aggregate has been placed to embankment. There was a design requirement that after the first metre of fill had been placed there was then a nine-month period to allow for settlement before re-commencing with fill operations. As there has been no settlement this requirement has now been waived which should, ultimately create a saving on the overall contract time and cost. Other works undertaken include: remedial works to the existing promenade stepped revetment; installation of offices at the east end of the scheme; and development of the detailed design for the refurbishment of Rhyl Golf Club. Costs relating to the refurbishment of the golf club are still being reviewed and will be discussed at the January Board meeting.

Rhyl
Construction has commenced by Balfour Beatty and is scheduled to finish October 2025.

The promenade rock toe protection, eastern Rhyl, has been constructed. An exclusion zone has been enforced 100m from the Seal Cove. Piling is now complete until the exclusion zone is lifted. There is a reinforced concrete toe beam being constructed from the west end of the pile installation. Construction on the promenade of the crane pad has been undertaken, as has installation of the Cofferdams for the beach access steps foundations. Other works undertaken include construction of revetment mass concrete and stone foundations and the installation of the precast stepped revetment units has commenced.

Works within the exclusion zone are still suspended but will hopefully be able to restart in January 2024 but if this isn't possible then there will be an inevitable delay to the contract with a consequent increase in costs.

Agreements with SC2 and the Kiosk owners have now concluded, and the associated payments are included within the expenditure to date figure. It's likely further compensation will have to be negotiated prior to the end of the financial year in respect of the SeaQuarium as these discussions reach a conclusion. The current position is that costs have been agreed with both SeaQ and the various locations who will be taking the livestock on a permanent basis. A Delegated Decision report has been signed and all livestock were removed by January 5th 2024 so that construction can now continue within the previously restricted area.

Forecast In Year Expenditure 23/24	Prestatyn £11.149m Rhyl £30.424m

Cynllun Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet

Cyfarfod	Eitem (disgrifiad / teitl)		Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad gan y Cabinet (oes/nac oes)	Awdur – Aelod arweiniol a swyddog cyswllt
20 Chwefror	1	Fframwaith Adnewyddu Eiddo Gwag	Ceisio cymeradwyaeth y Cabinet ar gyfer tendro ar gyfer fframwaith eiddo gwag newydd. Gwerth £16 miliwn	Oes	Y Cynghorydd Rhys Thomas Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad Mark Cassidy
	2	Adroddiad Cyllid	Rhoi’r wybodaeth ddiweddaraf i’r Cabinet am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor	I’w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Liz Thomas
	3	Eitemau o’r Pwyllgorau Craffu	Ystyried unrhyw faterion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu er sylw’r Cabinet	I’w gadarnhau	Swyddog Arweiniol – Cydlynwyr Craffu
19 Mawrth	1	Pennu Ffioedd Cartrefi Gofal 2024/25	Ceisio cymeradwyaeth y Cabinet ar gyfer Strwythur Ffioedd 2024/25	Oes	Y Cynghorydd Elen Heaton Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad – Nicola Stubbins / Ann Lloyd
	2	Asesiad Drafft o Farchnad Dai Lleol Sir Ddinbych	Ceisio cymeradwyaeth y Cabinet o’r asesiad i’w gyflwyno i Lywodraeth Cymru	Oes	Y Cynghorydd Win Mullen-James Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Angela Loftus

Cynllun Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet

Cyfarfod	Eitem (disgrifiad / teitl)		Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad gan y Cabinet (oes/nac oes)	Awdur – Aelod arweiniol a swyddog cyswllt
	3	Cymunedau Dysgu Cynaliadwy - Rhaglen Dreigl	Cymeradwyo'r cynigion drafft ar gyfer cam nesaf y rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu i'w cyflwyno i Lywodraeth Cymru	Oes	Y Cynghorydd Gill German Swyddog Arweiniol – Geraint Davies Awdur yr Adroddiad - James Curran
	4	Adroddiad Cyllid	Rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cabinet am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor	I'w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Liz Thomas
	5	Eitemau o'r Pwyllgorau Craffu	Ystyried unrhyw faterion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu er sylw'r Cabinet	I'w gadarnhau	Swyddog Arweiniol – Cydlynwyr Craffu
23 Ebrill	1	Prosiect Archifau Gogledd Ddwyrain Cymru	Diweddaru'r Cabinet ar ganlyniad cais NLHF, ac i ofyn am benderfyniad ynglŷn â'r camau nesaf	Oes	Y Cynghorydd Emrys Wynne Swyddog Arweiniol – Liz Grieve Awdur yr Adroddiad - Craig Berry/Sian Lloyd Price
	2	Adroddiad Cyllid	Rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cabinet am sefyllfa ariannol bresennol y	I'w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Liz Thomas

Cynllun Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet

Cyfarfod		Eitem (disgrifiad / teitl)	Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad gan y Cabinet (oes/nac oes)	Awdur – Aelod arweiniol a swyddog cyswllt
			Cyngor		
	3	Eitemau o’r Pwyllgorau Craffu	Ystyried unrhyw faterion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu er sylw’r Cabinet	I’w gadarnhau	Swyddog Arweiniol – Cydlynwyr Craffu
21 Mai	1	Adroddiad Cyllid	Rhoi’r wybodaeth ddiweddaraf i’r Cabinet am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor	I’w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Liz Thomas
	2	Eitemau o’r Pwyllgorau Craffu	Ystyried unrhyw faterion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu er sylw’r Cabinet	I’w gadarnhau	Swyddog Arweiniol – Cydlynwyr Craffu
25 Mehefin	1	Hunan-asesiad y Cyngor o’i Berfformiad 2023 i 2024 (diwedd blwyddyn)	Ystyried adroddiad gan y Tîm Cynllunio Strategol i gymeradwyo’r Hunanasesiad Perfformiad 2023 - 2024.	I’w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Helen Vaughan-Evans, Iolo McGregor, Emma Horan
	2	Strategaeth Cyngor Sir Ddinbych ar Newid Hinsawdd a	Cyflwyno dogfen Strategaeth ar Newid Hinsawdd a Newid	Oes	Y Cyng. Barry Mellor / Liz Wilcox-Jones / Helen

Cynllun Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet

Cyfarfod	**Eitem (disgrifiad / teitl)**		**Pwrpas yr adroddiad**	**Angen penderfyniad gan y Cabinet (oes/nac oes)**	**Awdur – Aelod arweiniol a swyddog cyswllt**
		Newid Ecolegol (2021-2030) wedi'i hadolygu a'i diweddaru	Ecolegol wedi'i hadolygu a'i diweddaru er mwyn i'r Cyngor benderfynu p'un a ddylid ei mabwysiadu		Vaughan-Evans
	3	Adroddiad Cyllid	Rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cabinet am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor	I'w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Liz Thomas
	4	Eitemau o'r Pwyllgorau Craffu	Ystyried unrhyw faterion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu er sylw'r Cabinet	I'w gadarnhau	Swyddog Arweiniol – Cydlynwyr Craffu

EITEMAU'R DYFODOL

19 Tachwedd	Y wybodaeth ddiweddaraf am Hunanasesiad y Cyngor o'i Berfformiad – Gorffennaf i Medi (QPR2)	Ystyried adroddiad gan y Tîm Cynllunio Strategol i gymeradwyo'r Hunanasesiad Perfformiad Gorffennaf - Medi.	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Helen Vaughan-Evans, Iolo McGregor, Emma Horan

Cynllun Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet

Nodyn i swyddogion – Terfynau Amser i'r Cabinet

Cyfarfod	***Terfyn Amser***	*Cyfarfod*	***Terfyn Amser***	*Cyfarfod*	***Terfyn Amser***
20 Chwefror	***6 Chwefror***	*19 Mawrth*	***5 Mawrth***	*23 Ebrill*	***9 Ebrill***

Diweddarwyd 12/01/2024 - KEJ

Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet.doc

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Yn rhinwedd Paragraff(au) 12, 14 Rhan 4, Atodlen 12A
Deddf Llywodraeth Leol 1972.

Document is Restricted

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Yn rhinwedd Paragraff(au) 12, 14 Rhan 4, Atodlen 12A
Deddf Llywodraeth Leol 1972.

Document is Restricted

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Yn rhinwedd Paragraff(au) 12, 14 Rhan 4, Atodlen 12A
Deddf Llywodraeth Leol 1972.

Document is Restricted

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Yn rhinwedd Paragraff(au) 12, 14 Rhan 4, Atodlen 12A
Deddf Llywodraeth Leol 1972.

Document is Restricted

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Yn rhinwedd Paragraff(au) 12, 14 Rhan 4, Atodlen 12A
Deddf Llywodraeth Leol 1972.

Document is Restricted

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag